Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 112/1407 | Łódź, Poniedziałek 14 maja 1928 r | זעקסטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מאָנטאָג כ״ד אייר תרפ״ח | Nr. 112 1407

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

פּוילישע דעלעגאַציע פערלאָזען קאָוונע

די ליטווישע פּרעסע העצט געגען פּוילען.

קאָוונע, 13 (ספּ. טעל.) די פּוילישע דעלעגאַציע איז היינט אָפּגעפאָהרען פון קאָוונע.

דאָס, וואָס דער אָפּפאָהר איז געשעהן אין אַזאַ שנעלער צייט, דערקלערט זיך דערמיט, וואָס מ'האָט געוואָלט אויסמיידען עווענטועלע דעמאָנסטראַציעס מצד דער ליטווישער יוגענד?

די קאָוונער צייטונגען, וועלכע האָבען בעת'ן בעזוך פון דער פּוילישער דעלעגאַציע אין קאָוונע געהאַט אַנ'איינגעהאַלטענעם טאָן זענען איצט, נאָכ'ן אָפּפאָהר פון דער פּוילישער דעלעגאַציע ווידער אַרויס מיט אָנפאַלען אויף פּוילען.

די צייטונגען ווייזען אָן, אַז ס'איז נישט מעגליך צו דערגרייכען אַנ'אויסגלייך מיט פּוילען, כּל-זמן די לעצטע לאָזען נישט בעריהרען דעם ענין-ווילנאַ.

אַרעסט אויפ'ן יודישען בית-עולם.

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט פריה זענען אויפ'ן פּראַגער און אויפ'ן וואַרשעווער בית-עולם'ס (אויף גענשע גאַס) אַרעסטירט געוואָרען איינציגע יודישע יונגע לייט, וועלכע האָבען געזעדט אויף די קברים פון די צוויי אומגעקומענע, בעת די פייערונגען פון 1-טען מאַי.

געג. שיקאָרסקי זאָל האָבען פערלאָזט פּוילען.

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). ווי מ'גיט איבער זאָל געג. שיקאָרסקי האָבען פאַריגע וואָך פערלאָזען פּוילען און אַרויסגעפאָהרען קיין אויסלאַנד.

דריי מיליאָן דאָלאַר אין 4 חדשים

האָט בעשלאָסען צו שאַפען דער „דזשאָינט".

ניו-יאָרק. (יט"ע). דאָ איז אָבגעהאַלטען געוואָרען אַנ'עקסטרא-בעראַטונג פון די „דזשאָינט"-טוער. ה' דוד בראַון האָט רעפערירט וועגען די נאָהענטסטע אויפגאַבען פון „דזשאָינט", אָנווייזענדיג, אַז דער „דזשאָינט" נויטיגט זיך לכל הפחות אין דער סומע פון 2.000.000 דאָלאַר, כּדי קענען נאָכקומען זיינע פערפליכטונגען און פאָרטזעצען די קאָנסטרוקטיווע טעטיגקייט. חוץ דעם איז נויטיג נאָך 1 מיליאָן דאָלאַר פאַר די אַנדערע אַרבייטס-געביטען.

אַ גרויסע דיסקוסיע האָט אַרויסגערופען די פראַגע, צי דער „דזשאָינט" זאָל ליקווידירען זיין טעטיגקייט נאָכ'ן פערענדיגען די איצטיגע 25-מיליאָן-דאָלאַר-קאַמפּאַניע. לואי מאַרשאַל און אַנדערע האָבען פערטיידיגט דעם שטאַנדפּונקט, אַז דער „דזשאָינט" דאַרף פאָרטזעצען זיין הילפס-אַרבייט אין אייראָפּע לכל הפחות נאָך 5–10 יאָהר.

צום סוף פון דער בעראַטונג איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס צו שאַפען די נויטיגע דריי מיליאָן דאָלאַר נישט שפּעטער ווי ביז'ן 1. יולי ה. י.

צוזאַמענפאָהר פון „על המשמר".

וואַרשאַ, 13. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט בייטאָג האָט זיך אָנגעהויבען דער צוזאַמענפאָהר פון „על המשמר", צו וועלכען עס זענען געקומען 124 דעלעגאַטען פון 72 שטעט, ס'איז אויך געקומען נחום גאָלדמאַן פון בערלין.

יצחק גרינבוים האָט אויפגעעפענט דעם צוזאַמענפאָהר און געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער איצטיגער לאַגע. ער האָט אָנגעוויזען, אַז דער קריזיס אין א"י איז שוין אַריבער, און דערנאָך האָט ער אַרומגערעדט די בעציהונגען פון „על-המשמר" צו דער עקזעקוטיווע און אָנגעוויזען, אַז עס וועט מוזען פערשאַרפט ווערען דער קאַמף הויפּטזעכליך צוליב דער אַגענץ-פראַגע. ממילא, איז שוין אויך נישט מעגליך קיין שלום אין דער לאַנד-אָרגאַניזאַציע, און אַזאַ שלום האָט אויך נישט געקאָנט ברענגען די לאָדזער קאָנפערענץ.

גרינבוים האָט אויך אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט צו גרינדען אַ ביוראָ פון „על המשמר" אין פּוילען.

עס איז אויסגעקליבען געוואָרען אַ פּרעזידיום מיט פּאָדלישעווסקי'ן אַלס פאָרזיצער.

נחום גאָלדמאַן האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער לאַגע אין א"י, און שאַרף קריטיקירט די ציוניסטישע לייטונג.

אין אָוונד האָבען זיך אָנגעהויבען ווייטערדיגע רעפעראַטען און דיסקוסיעס.

לויט דער שטימונג, וואָס הערשט צווישען די דעלעגאַטען איז צו זעהן, אַז ס'וועט בעשלאָסען ווערען אָנצונעהמען אַ פערשאַרפטען קאַמף געגען דער עקזעקוטיווע.

פּרטים וועגען אַמנעסטיע-פּראָיעקט.

וואַרשאַ, 13 (א. ה.) אַלס צוגאָב צו די ידיעות, וואָס זענען נוגע דעם נייעם-פּראָיעקט וועגען אַמנעסטיע, וואָס איז בעאַרבייט געוואָרען דורכ'ן מיניסטאָרען-ראַט, דערוויסען מיר זיך פאָלגענדעס:

פון דער אַמנעסטיע וועלען גענִיסען אַרעסטירטע און פּערזאָנען, וואָס ווערען בעשולדיגט, אַז זיי זענען בעגאַנגען פּאָליטישע פערברעכענס, אָפּהענגיג פון דער גרויס פון פערברעכען וועט די שטראָף פערקלענערט אָדער געשענקט ווערען צו די אַרעסטאַנטען אָדער בעשולדיגטע, וועלכע האָבען אין 1919 און טיילווייז אין 1920 געשטעלט אַ בעוואָפענטען ווידערשטאַנד דער פּוילישער אַרמעע, וואָס האָט זיך דאַן געבילדעט, שטרעבענדיג דערמיט צו ענדערען די מלוכה-אָרדנונג אָדער מלוכה-מאַכט אין מזרח-גאַליציען.

די פּערזאָנען, וואָס זענען נישט אַלט געווען קיין 17 יאָהר, בעת זיי זענען בעגאַנגען די פערברעכענס, און וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין קאָמוניסטישער אָדער אַנדערע אַנטי-מלוכה'שער אַגיטאַציע פאַר'ן 3-טען מאַי 1926, — וועט געשענקט ווערען אַ דריטעל שטראָף, די אַמנעסטיע נעהמט אין דעם פּונקט אַרום פּערזאָנען, וואָס זענען פער'משפּט געוואָרען אויף 4 יאָהר טורמע.

עס וועלען אויך געשענקט ווערען אַ רייהע פּרעסע-פערברעכענס און פערברעכענס דורך בעליידיגען די מלוכה-מאַכט.

אין פאַלען פון פער'משפּט'ען פּאָליטישע אַרעסטאַנטען אויף טויט-שטראָף, וועט דער ראַדיקאַלער פּסק געענדערט ווערען אויף לעבענסלענגליכע טורמע, און לעבענסלענגליכע טורמע — אויף 15 יאָהר שווערע טורמע.

שפּיאָנעריי לטובת אַנדערע מלוכות, דעזערציע, קרימינעלע פערברעכענס, שוואַרצען די גרעניץ, פערשפּרייטען פּראָסטיטוציע, מאַכען פאַלש געלד, אַמטליכע דיסציפּלינאַרע שטראָפען — דאָס וועט נישט געשענקט ווערען.

גמנסיה עברית של י. קאצנלסון

Gimnazjum Humanistyczne

I. KACENELSONA

Cegielniana 28, tel. 51-79.

איינשרייבונגען פון נייע שילער טאָג-טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג.

די דירעקציע.

258

הגמנסיה העברית „יבנה" בלודז.

ביום ד' 16.5 ש. ז. בשעה 8.30 בערב יערך באולם הפילהרמוניה

נשף עברי גדול

– ע"י –

הגב' ד"ר מרים ברנשטין-כהן מתל-אביב

בהשתתפות מר ס. פרידברג (כנר).

בפרוגרמה: ישעיהו פרק ב', שמחתי באומרים לי, ביאליק – שירי עם, שלוגסקי – הרכבת, למדן – מסדה, כהן – שירת הצפרדעים, שירי-ערב, שניאור – מעשיה, אדזר פו – אנבל לי, וילד – שלומית, ברוך – כל-נדרי; ציטלין – אחרון: אלי ציון, אחרון – נעימה עברית ועוד ועוד.

ע"י הפסנתר הפרופ. פיבישים.

כרטיסים במחיר מן 0.75–6 זהובים אפשר כבר להשיג בקופת הפילהרמוניה.

וואָרנונג!

צוליב דעם, וואָס אין דער שטאָט האָבען זיך בעוויזען וועקסלען מיט געפעלשטע אונטערשריפטען און זשירעס מיט'ן נאָמען הערש יאַקובאָוויטש (H. Jakubowicz) פּאָלנאַצנאַ 19 – דעריבער וואָרען איך אַלע אין זייער אייגענעם אינטערעס, אַז זיי זאָלען אַזעלכע וועקסלען נישט נעהמען, ביז זיי וועלען זיך מיט מיר פערשטענדיגען.

הערש יאַקובאָוויטש,

פּאָלנאַצנאַ 19.

251

Dr. med. A. MAZUR

אויערען, נאָז- און האַלז-קראַנקהייטען, שטימ- און שפּראַך-פעהלערען (שטאַמלען א.ז.וו.)

האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44

אויף ווסכאָדניאַ 65, טעל. 66-01

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).

נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3–5 נאָכמ.

Z intencji zaślubin p.

Moritza Pastora

z p. Sevillą Sieglerówną

składa najserdeczne życzenia

Ignacostwo Pomeranc.

248

אימיגראַציע=שוועריגקייטן אין אַרגענטינאַ

בוענאָס-איירעס. (י.ט.אַ.) דער אימיגראַציע-דעפּאַרטאַמענט האָט פאַרעפנטליכט אַ מיטטיילונג, פון וועלכער עס איז צו זעהען, אַז די אַרגענטינער רעגירונג האָט זיך מתקנא געווען אין די פאַראייניגטע שטאַטען אין הלכות אימיגראַציע-פּאָליטיק. לויט דער פאַרעפענטליכטער מיטטיילונג וועלען די אַרגענטינער קאָנסולאַטען אין דער גאַנצער וועלט פון איצט אָן שטאַרק בעגרעניצען דאָס אַרויסגעבען וויזעס אויף פאָהרען קיין אַרגענטינאַ. וויזעס וועלען געגעבען ווערען קודם-כל לאַנדווירטשאַפטליכע אַרבייטער און קוואַליפיצירטע האַנדווערקער.

אין דער אַלגעמיינער אינסטרוקציע צו די קאָנסולען ווערט געזאָגט, אַז „וויזעס דאַרפען בעקומען נאָר אַזעלכע עמיגראַנטען, וועלכע קענען ווערען נוצליכע גוטע בירגער".

בעשטראָפט פאַר אַנטיסעמיטישער העצע.

בערלין, 13 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.אַ.) דאָס געריכט אין געטינגען האָט בעשטראָפט מיט 300 מאַרק שטראָף דעם בעלנישען אַנטיסעמיטישען אַגיטאַטאָר עלסנער גראַנאַק. גראַנאַק איז פערמשפט געוואָרען פאַר אויסהענגען בילדער, וואָס שטעלען פאָר ריטועלע מאָרדען, „וועלכע ווערען מכלומרשט אויסגעפיהרט דורך יודען.

די בריטישע לייבאָר=פאַרטיי וועגען אַ פאַרלאַמענט אין ארץ=ישראל.

לאָנדאָן 12 (ספּ.טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער צווייטער קאָנפערענץ פון די אַרבייטער פון דער בריטישער אימפעריע, וועלכע קומט זיך צונויף אין לאָנדאָן אָנהויב יולי 1928 – די ערשטע קאָנפערענץ איז פאָרגעקומען אינ'ם זומער 1925 – האָט די בריטישע לייבאָר-פאַרטיי און דער קאָנגרעס פון די טרעד-יוניאָנען פערעפענטליכט אַ טאַגעס-אָרדנונג, וועלכע ענטהאַלט פאָלגענדע די אונטערדריקטע פעלקער; די פּאָליטישע בעציהונגען צווישען די טיילען פון דער אימפעריע; דער אַלוועלטליכער שלום; דער רעגירונגס-האַנדעל אין דער אימפעריע; עמיגראַציע, נאַציאָנאַליזאַציע—די סיסטעמען פון די אַרבייטער-בעוועגונגען און די דערגרייכטע רעזולטאַטען; פלענער פאַר עפענטליכער פערזיכערונג; אָרגאַניזאַציאָנעלע פּראָפעסיאָנעלע און פּאָליטישע בעציהונגען צווישען די אַרבייטער פון דער אימפעריע.

די העפט ענטהאַלט אויך ענטפערס מצד געוויסע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע בעטייליגען זיך אין דער קאָנפערענץ, אויף פערשידענע פראַגען פונ'ם סדר היום.

אויף דער פראַגע, צו מען דאַרף די „אונטערדריקטע לענדער" גלייך געבען זעלבסט-פערוואַלטונגסרעכט — גיט די בריטישע לייבאָר-פאַרטיי און דער קאָנגרעס פון די טרעד-יוניאָנען פאָלגענדען ענטפער:

„מען דאַרף אונטערשיידען פערשידענע אַרטען פעלקער: א) די מאַנדאַט-לענדער אין אַזיען: דאָס זענען: 1) איראַק, דאַרף מען גלייך געבען זעלבסט-פערוואַלטונג, 2) ארץ-ישראל, דאַרף מען געבען אַ זעלבסטפערוואַלטונג, זיך רעכענדיג מיט די בעדינגונגען פונ'ם מאַנדאַט און דער באַלפור-דעקלאַראַציע. די פונקטען ב' און ג' בעריהרען די קרוין קאָלאָניעס אויסער אַפריקע און די אַפריקאַנישע קאָלאָניעס.

אין דער קאָנפערענץ בעטייליגען זיך פּאָליטישע פאַרטייען און פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס פון די לענדער: ענגלאַנד, אירלאַנד, אויסטראַליען, בריטישע גוויאַנאַ, קאַנאַדע, אינדיען, ניו-פאַונדלאַנד, ניי-זעלאַנד, ראָדעזיא, דרום-אַפריקאַ, טרינידאַד און ארץ-ישראל (די אַלגעמיינע יודישע אַרבייטער-אָרגאַניזאַציע (הסתדרות הכללית) און די סאָציאַליסטישע פאַרטיי („אחדות העבודה").

אַ באַרג האָט זיך אָבגעריסען און פערשאָטען אַ פּאַסאַזשיר=צוג.

וויען, 13. (ספּ. טעל.) די שרעקליכע קאַטאַסטראָפע פון אָבּרייסען זיך פונ'ם באַרג אין גראַטאַמאָר, וועלכער איז געפאַלען אויף דער באַהן-ליניע האָט געבראַכט צו אַ גרויס אומגליק. דער דורכפאָהרענדער פּאַסאַזשיר צוג איז אינגאַנצען פערשיט געוואָרען מיט אַ שיכט ערד און שטיינער אין דער דיק פון 8 מעטער.

פון אונטער די חורבות זענען אַרויסגענומען געוואָרען 12 טויטע און עטליכע צעהנדליג פערוואונדעטע. שטיינער פונ'ם באַרג האָבען אויך פערשיט אַ דאָרף, וואו ס'זענען דער'הרג'עט געוואָרען 10 מענשען און 17 — שווער פערוואונדעט. אויפ'ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען אָבטיילונגען פון טעכניש מיליטער, וועלכע פיהרען די רעטונגס-אַקציע.

קאָנפיסקירט „זאַ סוואָבאָדו"

וואַרשא, 13 (טעלעפאָניש) דער היינטיגער נומער „זאַ סוואָבאָדו" איז קאָנפיסקירט געוואָרען פאַר אַנ'אַרטיקעל, וואָס איז איבערגעדרוקט געוואָרען פון דער סאָוויעטישער „פּראַוודאַ" וועגען דעם לעצטען אַטענטאַט אויפ'ן סאָוויעטישען האַנדעלס-פאָרשטעהער.

דער סקאַנדאַל מאַלינאָווסקי=בעלטשיקאָווסקאַ

געפּרובט אַריינציהען אין סקאַנדאַל אויך דעם דעפּ. יאַוואָראָווסקי.

דער ענין בעלטשיקאָווסקאַ-מאַלינאָווסקי הויבט זיך פונאַנדערוואַקסען און נעהמט אָן דעם כאַראַקטער פון אַ פּאָליטישען סקאַנדאַל. נאָכדעם, ווי מאַלינאָווסקי האָט אויף בעלטשיקאָווסקאַ'ס בעשולדיגונגען געענטפערט מיט אַ בריף אין „ראָבאָטניק", אין וועלכען ער לייקענט אָפּ אַלץ, וואָס פרוי בעלטשיקאָווסקאַ האָט איהם פאָרגעוואָרפען, האָט פר. בעלטשיקאָווסקאַ פערעפענטליכט נאָך צוויי בריף. אין „זשעטשפּאָספּאָליטאַ" ווערט צוו. אַנדערען איבערגעגעבען, אַז ס'זאָל אָנגערופען ווערען דעפּוטאַט י., וועלכער איז געוועזען שעף פון דער דעפענזיווע אין די לעגיאָנען, בּרענגענדיג די דאָזיגע ידיעה, האָט די „אַ. ב. צ." „פערטייטשט", אַז הגם זי ווייסט נישט ווער ס'איז דעפּ. י., ווייסט זי אָבער, אַז שעף פון דער דעפענזיווע אין די לעגיאָנען איז געוועזען דעפּוטאַט יאַוואָראָווסקי, דער איצטיגער פאָרזיצער פון וואַרשאָווער שטאָטראַט.

אַלס תשובה אויף די דאָזיגע קלאַגען האָט דעפּ. יאַוואָראָווסקי פערעפענטליכט אַנ'אויספיהרליכען בריף אין „ראָבאָטניק", אין וועלכען ער שטעלט פעסט, אַז אין די לעגיאָנען איז איבערהויפּט נישט געווען קיין פּאָליטישע דעפענזיווע. געווען איז טעטיג אַנ'אויספאָרשונגס-אָפּטיילונג פון ציקליסטען און קוריערקעס, וועלכע האָט זיך קיינמאָל מיט שפּיאָנאַזש און נאָכשפּירען מענשען זיך נישט בעשעפטיגט. צום סוף ערקלערט דעפּ. יאַוואָראָווסקי, אַז פון קיין שום „רעוועלאַציעס" בנוגע זיין פערזאָן קען קיין רייד נישט זיין, און אַז זיין פערזענליכען כבוד וועט ער פערטיידיגען. נישט רעכענדיג זיך מיט קיין שום קאָנסעקווענצען.

די „זשעטשפּאָספּאָליטאַ" און נאָך איהר די „אַ.ב.צ." האָבען, בּרענגענדיג די ידיעה, וועגען דעפּ. י., אויך צוגעגעבען, אַז אין די סאַנאַציע-קרייזען זאָל מען זיין געגען די ווייטערדיגע רעוועלאַציעס פון פרוי בעלטשיקאָווסקאַ. ווייל די דאָזיגע רעוועלאַציעס טרעפען אין דער ערשטער רייה די פערזאָנען פון מאַלינאָווסקי, יאַוואָראָווסקי און אַנדערע, וואָס זענען שטאַרקע אָנהענגער פון מאַרש. פּילסודסקי און וואָס זיי ווערען בעטראַכט אַלס „אַמבּאַסאַדאָרען" פון די פּילסודטשיקעס אין די רייהען פון פּ.פּ.ס.

פון דעם טאָן און די פירושים אין דער אַ.ב.צ. האָט זיך יאַוואָראָווסקי דערפילט געטראָפען און האָט שוין צוגעשיקט סעקונדאַנטען צום רעדאַקטאָר פון אַ.ב.צ. סטשעטעלסקי.

דעפּ. מאַלינאָווסקי האָט זיך געווענדעט צום סיים-מאַרשאַלעק, אַז ער זאָל בעשטימען אַ מאַרשאַלעק-געריכט, וואָס זאָל אויספאָרשען די פאָרוואורפען פון פרוי בעלטשיקאָווסקאַ.

בעלטשיקאָווסקי ווידער האָט פערעפענטליכט אַ בריף אין סאַרזשעוויטשעס „2 גראָשע", אַז אַלע געבראַכטע פאַקטען אין מאַלינאָווסקי'ס בריף זענען אויסגעטראַכט. זי בעשטעטיגט צום דריטען מאָל איהרע פאָרוואורפען און פאָדערט, אַז מאַלינאָווסקי און די רעדאַקציע פון „ראָבאָטניק" זאָלען זי אָנקלאָגען אין געריכט און ערקלערט, אַז אויב זיי וועלען זי נישט אָנקלאָגען „פאַר רכילות", וועט זי אָנקלאָגען זיי פאַר עפענטליכער בעליידיגונג.

Dr. med. URYSON
ספּעציאַל-אַרצט
פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85.
נעהמט אָן פון 3–5 נאָכמיטאָג. 887

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
זאָרעבשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע, נאַרוטאָוויטשאַ 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. H. Wołkowyski
זאַכאָדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19),
טעלעפאָן 37-70
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקה., מענער-שוועכע, בעהאַנדעלט מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 1—2 און פון 4 — 8 אָוונד. פאַר פרויען פון 4—5 אין אַ ספּעציעלען וואַרטע-זאַל.

Dr. med.
Wolf Eychner
פרויען-קראַנקהייטען
און אַקושעריע
זגערזער 11 טעל. 34-72.
נעהמט אָן אין דער לעמשניצע
פּיאָטריקאָווער 294 פון 12—2
נאָכמ. אין דערהיים פון 6-8 אָוו.

מאַסאַזש- און הייל-
גימנאַסטיק-שולע און
קאַבינעט
פון דר. מעד.
ב. שמירגעלד
בעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-89.

וואָרנונג!
אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד=בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס ג' פובליקום, אַז די
עכט= פּאַטענטירטע בעטען עכט= פּאַטענטירטע
זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ-מאַרקע
PALMA-PATENT
פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.
— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל=בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל=קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך,
טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך
מעטער=מאָס, אויף רעדלעך.
מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.
בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל.. פאָלאָווע בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס-פרייזען. ועמטליכע רעפּעראַטורן.
הורט! לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. רעטייל!

איך קויף און פערקויף
מעבעל
רייוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָווארען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטשאַ 19 (דזיעלנאַ)
אין מעבעל-געוועלב, (פּריוואַט-וואוינונג שענקעוויטש 29)
ביי מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 812

ביטשריפטען-ביורא
פּאַנסקאַ 1
ש. האַכבערג טע. 36-77.
ערלעדיגט אַלע אַרט געריכטליכע און שטייער אנגעלעגענהייטען רעעל און פּינקטליך
בעמ. אַדוואָקאַטיאַנס אָבראָטאָווע אויפ'ן יאָהר 1928 איז דער לעצטער טערמין ביז'ן 15-טען מאַי.

לאדז. 14 מאי 1928

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 14 מאי 1928

מעלות און חסרונות

צוויי יאָהר מאַי-רעגירונג.

די סאמע נייע עפּאָכע אין פּוילען ווערט גע-צעהלט זייט דער לעצטער איבערקעהרעניש, וועל-כע איז פאָרגעקומען אין מאי 1926.

וועגען וועלכע אינערליך-פאָליטישע אָדער אויסערליך-פאָליטישע פראגען מען זאָל נישט רע-דען, בעהאנדעלט מען זי איצט פון דעם שטאנד-פונקט פון פאר מאי 1926, אָדער נאָך דער דאָזי-גער דאטע. 2 יאָהר זענען פּעראיבער זייט דער איצטיגער פרעמיער און קריגס-מיניסטער, מאַרשאַל פילסודסקי, האָט ארויסגעגעבען זיין בעפעהל צו דער ארמעי און פאָלק, אין וועלכען ס'איז געווען בעזאָגט: „זאָלען מיר זיך שטעלען צו דער גרויסער ארביים, וועלכע וועט אונזער ערד שטארקען און ווידער-אויפבויען“. 2 יאָהר זענען פאָריבער זייט אויף די ווארשעווער גאסען האָט זיך געגאָ-סען בלוט פאר נייע מעטאָדען פון רעגירען אין פוילען, פאר נייע מענשען צום רודער, פאר בע-זייטיגען דעם גרויסען כאָאס און מיסווירטשאפט, וועלכע האָבען געפיהרט דאָס יונג-ערוואכענדע פוילען צום אונטערגאנג.

ס'איז קלאָר, אז 2 יאָהר איז'ם לעבען פון א מלוכה, פון א יונגער מלוכה, וואָס האָט זיך געפו-נען אין א ווירטשאפטליכען און פאָליטישען ווירוואר – איז א זעהר קליינער אָפשניט צייט, כדי צו קענען מאכען א סך-הכל פון גרויסע אויפטועו אָדער גרויסצוגיגע פלענער. ס'וואָלט אָבער געווען נישט גערעכט צוצומאכען די אויגען אויף די אויסבע-סערונגען און פערלייכטערונגען, וועלכע זענען שוין אין פערלויף פון די 2 יאָהר בעמאכט געוואָרען דורך דער רעגירונג, וועלכע האָט אויף זיך, נאָך די מאי-געשעהענישען, גענומען די אחריות פאר'ן ווידעראויפבוי פון דעם פוילישען יונגען מלוכה-וועזען. אין דער ערשטער רייהע איז דאָס דער פער-דינסט פון מארשאַל יוזעף פילסודסקי, וועלכער האָט בעוויזען מיט זיין געוואלדיגען אויטאריטעט אין דער ארמעע, מיט זיין עקשנות'דיגען אויסדויער און שטארקען ווילען אָפּצווענדען די דראָהענדע גע-פאהר פון דער פוילישער ווירטשאפט, בעת דער וויטאָס-גראבסקי הערשאפט און זי צו לענקען אויף נייע וועגען.

די היינטיגע מלוכה-אָרדנונג איז דורך פער-ברייטערן די רעכט פון מלוכה-פרעזידענט פער-שטארקט געוואָרען, די ווירטשאפטליכע פאָליטיק איז נישט געהאמעוועט געוואָרען, גאר איז גע-שטופט געוואָרען פאָראויס. אין דער הינזיכט זענען נישט געמאכט געוואָרען קיין ריזיקאלישע עקספע-רימענטען. די אויסערן-פאָליטיק האָט דערוועקט דעם צוטרוי פון אויסלאנד צו פוילען. דער זלאָטי איז גערעטעוועט געוואָרען. פוילען האָט בעקומען די ערשטע גרויסע הלואה אויף מעהר-ווייניגער נאָרמאלע בעדינגונגען.

דאָס זענען די גרויסע מעלות פון דער נאָך מאי-צייט. עס זענען אָבער אויך פאַרהאַן גרוי-סע חסרונות. דאָס נעגירען דעם פּאַרלאמענטאריזם (נישט דעם פארלאמענט), די אונגעהויערע שטייער-בעלאסטונג, דער גרויסער מיליטער-בודזשעט, דער וואקסענדער יקרות, זענען זאכען, אויף וועלכע מען טאָר נישט פערמאכען די אויגען. און טאקע ערב דער מאי-יאָהרצייט האָט נישט קיין אנדערער ווי איינער פון די הייסעסטע אָנהענגער פון דער מאי-רעגירונג (יאנוש ראדזיוויל) ערקלערט אין דער בודזשעט-קאָמיסיע פון סיים: „די צייטען זענען נישט קיין פרעהליכע און בעזונדערס פאר פוילען... ס'קומט א צייט פון זעהר ערנסטע אינטערנאציאָ-נאלע, ווירטשאפטליכע און אפילו פאָליטישע שוועריגקייטען“.

וועט טאקע די רעגירונג מוזען אָנווענדען נאָך מעהר ענערגיע ווי ביז איצט, כדי די דאָזיגע שוועריגקייטען צו בעזייטיגען.

די יודישע בירגער פון דעם גרויסען פוילען, האָבען אלס אמשטארקסטען פערפאָלגטע, געלעגט זעהר פיל האָפנונגען אויף דער מאי-איבערקעהרעניש און די צייטען, וועלכע זענען נאָכגעקומען נאָך דער איבערקעהרעניש. די האָפנונגען האָבען זיך נאָך מעהר פערשטארקט ווען דער ערשטער פרעמ-יער אין דער נייער צייט-צעהלונג קאזשמיעזש באר-טעל, האָט פון דער סיים - טריבונע ארויסגעזאָגט זיין בעריהמטען יודען - אבזאץ און זיין ערשטער עקספּאָזע. ס'זעהט אָבער אויס, אז די רעגירונג האָלט, אז צו ערפילען אין גאנצען די הבטחות פון איצטיגען וויצע-פרעמיער בנוגע יודען איז נאָך נישט בעקומען די צייט און דאָס ענטוישט אונז און צווינגט אונז אין יאָהר-טאָג פון דער מאי-איבער-קעהרעניש צו בענייען די פאָדערונגען און פאָסטו-לאטען פון דער יודישער בעפעלקערונג:

אָבשאפען די צארישע בעגרענצונגען, אָבשאַ-פען דעם זונטאָג-רוה, אָבשאפען דעם בעהאלטע-נעם „נומערוס קלאוזוס“ אין די הויכשולען, אויס-האלטען דאָס יודישע שול-וועזען, רעפאָרמירען די יודישע קהלות, רעפאָרמירען דעם אומזאץ-שטייער און ווירטשאפטליך גלייכבערעכטיגען די יודישע בעפעלקערונג.

יער.

דער יום-טוב איז גרינעם.

(קאָרעספּאָנדענט פון בערלין).

דער 1-מאי איז היינטיגס יאָהר אויסגעפאלען מיט דער פאָרוואהל קאמפאניע, און דאָס האָט צוגעגעבען דעם פּראָלעטארישען יום-טוב א ספע-לע בעדייטונג און שארפקייט.

און נאָך איין „נייעס“ האָט מיטגעווירקט דער-צו, אז מען זאָל ווארטען אויף דעם טאָג מיט אנ'-אויסערגעוועהנליכער פעראינטערעסירטקייט: צום ערשטען מאָל זענען דאָס יאָהר ארויסגעטרעטען אָפיציעל די לינקע גרופּע פון דער קאָמוניסטישער פארטיי, די אזוי גערופענע דייטשע טראָצקיסטען.

לויט דער הארטנעקיגער פאָלעמיק, וועלכע עס פיהרט זיך צווישען די צייטונגען פון די צוויי „ברידערליכע“ גרופען פון דער „איינער“ קאָמוניס-טישער פארטיי, און אויב צו גלויבען די בעריכ-טען פון די לינקע וועגען זייער גרויסען ערפאָלג אין די פאבריקען, קען מען זיך פאָרשטעלען די לינקע גרופּע אלס א בעדייטענדען פאָליטישען כוח.

די קינפטיגע וואהלען דעם 20 מאי וועלען בעווייזען ווי גרויס דער כוח איז, אויף דער פּראָ-ווינץ, אָבער אין בערלין דעם 1 מאי זענען זיי ארויסגעטרעטען אין דער צאָהל פון... 500 פּער-זאָן. זיי האָבען זיך געהאט זייער זאמעל-פונקט אין סאמע צענטער פונ'ם ארבייטער ראיאָן. פעהנער אי-בער זייערע קעפּ האָבען זיי געהאט אזוי פיל, אז זיי וואָלטען געקענט קלעקען אויף א 40-טויזענ-דיגען קאָרפּוס אָבער וויכטיג זענען נישט די פעה-נער אין דער צאָהל, נאָר זייערע אויפשריפטען.

– לענין-בונד –

דער נאָמען פון טראָצקי'ן איז נישט דערמאָנט געוואָרען אויף די פעהנער, עס איז אויך נישט געווען זיין פּאָרטרעט.

אָבער לענינס פּאָרטרעט האָט געשיינט עטלי-כע מאָל אין איין רייהע מיט'ן סערפּ און האמער. מען מוז אָבער זיין אויפריכטיג: אין רעפרען פון דעם ליד, וועלכע די טראָצקיסטען האָבען געזונ-גען, האָט זיך געהערט דער נאָמען פון דעם קאָ-מוניסטישען „לייב“.

ס'איז אינטערעסאנט געווען דער צוזאמענ-שטעל פון דעם צוזויגענעם (צוליב אימפּאָזאנטקייט) צוג. א סך עלטערע מענשען—דאָס זענען די על-טערע „פארטיי-מענשען“ וועלכע זענען שוין אויס-געשלאָסען פון דער קאָמוניסטישער פארטיי. אויפ'ן וועג האָט אויף זיי געווארט רוט פישער אליין, אָבער קיין רעדע האָט זי נישט געהאלטען, זי האָט נאָך געענטפערט מיט בעוועגונגען אויף די פייער-ליכע אויסגעשרייען פון איהרע אָנהענגער.

*

אין בערלין פלעגט מען דעם 1 מאי ביז איצט פייערען אין צענטער פון שטאָט לעבען דעם שלאָס פון די האָהענצאָלערנס. איצט האָט מען געפייערט צווישען גרינס ארום דאָס געדיכטע גרינס פון טרעפּטאָווס פארק... א גרויסע לאָנקע מיט פרישענ-קען, יונגינקען פריהלינגס-גרינס.

וויפיל הונדערטער מענשען זענען געקומען אהער פון אלע זייטען שטאָט איז שווער צו זאָגען. פון איינס א זייגער אָן האָבען אָנגעהויבען צו גע-הען קאָלאָניעס און 3 א זייגער האָבען זיך נאָך געצויגען אהין לאנגע לעבעדיגע רייהען—די פאב-ריקען האָבען נישט געארבייט נאָר די געוועלבער און מאגאזינען זענען אלע געווען אָפען.

א ווארימער זוניגער טאָג און אלע ביר-האַ-לעס איבער דעם גאנצען לאנגען וועג, דורך וועל-כען עס זענען געגאנגען די קאָלאָניעס—זענען גע-ווען איבערפולט און אויף דער לאָנקע – ווי אויף א יריד: – עס זענען געשטאנען שטעלען מיט זיסיגקייטען, פאלאטקעס מיט ביר און קאָניאק.

אויפ'ן אָרט וואו עס איז פאָרגעקומען די פייערונג איז געווען ווייניג פאָליציי. זי איז מסתם געווען צוּוואָרפען איבערן גאנצען גרויסען פארק. אָבער אויפ'ן וועג איז געווען צו בעמערקען א מאָביליזאציע.

*

די לינקע קאָמוניסטען זענען געגאנגען צו דער לאָנקע מיט געזאנג, דאָס ליד איז אָבער באלד פערהילכט געוואָרען פונ'ם דונערנדען גע-לעכטער פון די סטאלינצעס.

אין דער ווירקליכקייט זענען געקומען צעהנד-ליגער טויזענטער קאָמוניסטען, אָבער טראָצקיסטען זענען געווען ווייניג: די סטאלינצעס האָבען אָפען און דעמאָנסטראטיוו געלאכט פון דעם „לענין-בונד“.

זיי האָבען געפיהרט א גרויסע אגיטאציע און זעהר געלונגען; צעהנדליגער טויזענטער קליינינקע באלעמלעך זענען געווען אָנגעבונדען אויף שטע-קעלעך; און די באלעמליך האָט מען געטיילט צווי-שען די קינדער, און די קינדער האָבען זיך גע-פרייט און פערשפּרייט די באלעמלעך צווישען די דערוואקסענע. און אויף די באלעמלעך זענען גע-ווען אויפשריפטען, אז שטימען זאָל מען נאָר פאר די קאָמוניסטען.

א סך פרייד האָט, ארייגעבראכט די ספּאָרט-יוגענד. וויפיל ספּאָרט-ארבייטער-אָרגאניזאציעס מענער, פרויען אין געמיינזאמע אָרגאניזאציעס, אלע האלב נאקעטע מיט בלויזע העמט און פיס מיט טיף דעקאָלטירטע ספּאָרט טריקאָען, און אויף זייערע פעהנער זענען מעהר אויפשריפטען וועגען געזונד ווי וועגען פּאָליטיק.

צווישען זיי—פּראָפעסיאָנעלע ארבייטער און אינטעליגענטען-פעראיינען. מעטאליסטען און לעה-רער בעקער און טעלעפאָניסטקעס, שניידער און בוכהאלטערן אלע מיט זייערע טראנספּאראנטען.

די קאָמוניסטען מיט 5-עקיגען שטערען אויף די העמדליך; דער העלד פון טאָג דער פערפאָלג-טער דורכ'ן מיניסטער קיידעל „פעראיין פון די רויטע פראָנט-סאָלדאטען“ מיט רויטע קלאפּעס אויף די מארינארקעס, די ארבייטערינס קאָמוניסטקעס אין העלע קליידער און הוטען אָדער העל רויטע טיכלעך אויף די געשוירענע קעפּלעך, רעשיגע – פריילִיכע.

די רעדנער האָט קיינער נישט געהערט, דער ווינט האָט אָפּגעטראָגען די מיטינג-ווערטער אין א זייט און די קולות פון די מעגאפאָנען האָבען נאָר אריינגעטראָגען מעהר רעש אין דעם אלגע-מיינעם כאאָס.

די קאָמוניסטען האָבען דורך די פּלאקאטען געפאָדערט צו שטימען געגען דעם „רעכטען בלאָק“, וועלכער וואקעלט זיך שוין; זיי האָבען געפאָדערט אמנעסטיע, פּראָטעסטירט געגען ארויסגעבען בעלא-קונען אונגארן, געזידעלט דעם מיניסטער פון אי-נערן און די סאָציאל-דעמאָקראטען.

דער טייל איז איבערהויפּט געווען גוט אָר-גאניזירט, לויט דעם מוסטער פון מאָסקווע.

איבער די לינקע האָבען די שטאָלצע מיט זייער רעכטקייט סטאלינצעס געלאכט, אָבער עס האָט קיינער קיינעם נישט געשלאָגען.

אפילו די „רייכסבאנער“ פונ'ם רעפּובליקאני-שען פעראיין מיט די דריי קאָלירטע רעפּובליקא-נישע פעהנער, האָט נישט ארויסגעבראכט די קאָ-מוניסטען פונ'ם גלייכגעוויכט.

הונדערטער טויזענד אָרגאניזירטע מענשען—אימפּאָנירען—אָבער עס איז געווען רוהיג, לעבעדיג און פריילעך.

אָבער א גרויסע איבערוואָג פון נישט קאָמו-ניסטישע אָרגאניזאציעס—דאָס איז דער פּאָליטישער אויספיהר פון דעם 1 מאי יום-טוב אין בערלין.

ר. ס—א.

רחמנות און נאציאנאליזם.

פון דר. א. מוקדוני.

איך דערמאָהן זיך אַזאַ אַזאַ פאַקט:

עס איז געווען אין אָנהויב פון דער גרויסער וועלט-מלחמה, אויף יודען איז רוסלאַנד האָט זיך אָנגערוקט אַ חושך, גאַנצע יודישע שטעט און גאַנצע יודישע געגענדען זענען אַרויסגעטריבען גע-וואָרען, אויף אַלע וועגען האָבען זיך געצויגען מחנות יודען געטריבענע, געיאָגטע.

און אויף די זעלביגע וועגען האָבען זיך גע-צויגען גרויסע מחנות נישט-יודען, וועלכע זענען אַליין געלאָפען ווי צודולטע פון דעם מלחמה-פייער, וואָס האָט פערברענט זייערע דערפער, חרוב גע-מאַכט אַלץ, וואָס דורות האָבען געבויט.

און פיי אַ גרויסער שטאָט האָבען גוט-הער-ציגע מענשען בעגעגענט די גרויסע מחנות פון אַנט לאָפענע און געיאָגטע מיט ברויט און געבעקס.

יודען האָבען בעגעגענט זייערע יודישע גולים, פּאָליאַקען האָבען בעגעגענט זייערע פּליטים.

האָבען די יודען אַרויסגעוויזען גרויס רחמים צו זייערע אומגליקליכע ברידער. יעדער האָט פער-זוכט דאָס געבעקס און געהאַט טענות, אַז ער איז מאָגער, וואָסערדיגן און אָהן טעם.

פּאָליאַקען האָבען אויך פערזוכט דאָס גע-קעכץ, וואָס מען האָט צוגעגרייט פאַר זייערע אום-גליקליכע ברידער און האָבען געפונען, אַז דאָס גע-קעכץ איז גוט, זעהר גוט.

האָט עס אַ יוד נישט געקענט אַריבערטראָגען און ער איז צוגעלאָפען מיט טענות צו די פּאָליאַ-קען: דאָס געקעכץ איז דאָך ברודנע וואַסער, שמוי-ציגע פליסיגקייט!

האָט אַ פּאָליאַק געענטפערט רוהיג דעם אויפ-געבערענטען יודען:

מיר ווילען נאַרנישט, אַז אונזערע ענטלאָפענע פון זייערע היימען זאָלען אין דער פרעמד בעקומען גוט געקעכץ. עס קען זיי פערשמעקען דאָס גוטע גע-קעכץ אין דער פרעמד....

און אַזוי איז עס געגאַנגען כסדר.

די יודישע פליטים האָט מען געקעכעלט, גע-צערטעלט און געקוקט זיי אין די אויגען, אויף די פוילישע פליטים האָט זיך קיינער נישט אַרומגע-קוקט.

און שפּעטער זענען ביידע פעלקער אויפגעריכט געוואָרען; יודען האָבען בעקומען די באַלפור-דעק-לאַראַציע און די פּאָליאַקען האָבען בעקומען פוילען.

איז פוילען איצט אַ מדינה און ארץ-ישראל איז נאָך רערווייל נישט קיין יודישע מדינה...

יודען זענען גרויסע בעלי רחמים אין אַנ'עֵת צרה, אָבער יודען זענען נישט קיין נאַציאָנאַליסטען.

נאַציאָנאַליזם איז ווייט פון רחמנות, נאַציאָנאַ-ליזם פּאָדערט שווערע קרבנות, שרעקט זיך נישט אָפּ פאַר שווערע ליידען און גרויסע קאַטאַסטראָ-פעס.

נאַציאָנאַליזם וועט קיינמאָל נישט צווייכט און צוקראָכען ווערען אין אַ סענטימענטאַלען רחמנות נעפיהל.

רחמנות איז זעהר קורצזיכטיג, זי זעהט נאָר דעם קורצען היינט, רחמנות זעהט נישט די צו-קונפט, רחמנות איז אַ נבאיטע, וואָס קלייבט נדבות צו לינדערען די נויט פון מאָמענט.

איז אונזער נאַציאָנאַליזם עפּיס א מין צדקה גרולה.

און אַ ראיה האָב איך:

די גרעסטע בעלי-צדקות אונזערע זענען לחד-לוטין נישט קיין יודישע נאַציאָנאַליסטען, זיי זענען מייסטענס ווייט פון יודען, פון יודישקייט און פון אַלע יודישע נאַציאָנאַלע שטרעבונגען און חלומות.

אַלע אונזערע גרויסע נרבנים לעבען גאָרנישט מיט די טאָג-טעגליכע יודישע אינטערעסען, זיי זע-נען פרעמדע, זייטיגע און אָפּגעווענדעטע פון ונז.

באַראָן הירש איז געווען בלויז אַ פילאַנטראָפּ באַראָן ראָטשילד איז אויך אין אַ געוויסער מאָס נישט מעהר ווי אַ פילאַנטראָפּ.

בעלי רחמים זענען זיי.

שטעהט אַ פאָלק מיט אויסגעשטרעקטע הענר און גוט-הערציגע וואַרפען אַריין פון צייט-צו-צייט אין דער אויסגעשטרעקטער האַנר אַ מטבעה.

דער בעל-רחמים און דער בעל-צרקה זוכט נישט קיין העכערען תכלית, קיין נאַציאָנאַלען צוועק מיט דער נדבה, וואָס ער גיט, ער איז אויסען בלויז אָבצוווישען אַ טרעהר, צו טרייסטען אויף אַ מיי-נוט, וואָרים אין דער צווייטער מינוט דאַרף ער ווייטער רחמנות האָבען...

*

דער בעל-רחמים האָט געמאָהנט פאַר'ן יוד-רישען פליט אַ גוט געקעכץ, זעטיגען איהם אויף אַ מאָמענט האָט ער געוואָלט, דער נאַציאָנאַליסט איז נישט צורורערט געוואָרען פון דעם שלעכטען געקעכץ, וואָס זיינע פאָלקס-ברידער איז אויס-געקומען צו עסען אין א עת-צרה; זאָלען זיי אין דער פרעמר עסען אַ שלעכטע זופּ, זאָל זיי דער פרעמדער געקעכץ נישט פערשמעקען...

דאָס איז האַרט, אָבער עס איז נאַציאָ-נאַליזם.

מיר איז פיל מאָל אויסגעקומען צו זעהען ווי נישט-יודען זענען קאַלט און גלייכגילטיג צו צייט-ווייליגע אומגליקען, צרות און פורעניות,ן, וואָס בעפאַלען זייערע פאָלקס-ברידער, האָט עס מיך געשווירערט בשעת מעשה, אָבער דערנאָך האָב איך געזעהען, אַז זייער קאַלטקייט און גלייכגיל-טיגקייט האָבען אויך בערוהיגט די געליטענע.

אונזער הייסער רחמנות, אונזער סענטימענ-טאַלע צדקה האָבען פעראומגליקט טויזענדער אויף אייביג, מיר האָבען אויסגעהאָדעוועט מחנות מקבלים, מחנות וואָס לעבען פו זאונזער רחמנות, מחנות קעסט-קינדער ביי רער גוטהערציגער צרקה.

עס וועט נישט זיין קיין גוזמא, אויב איך וועל זאָגען, אַז אַ העלפט פון די אייראָפּעאישע יודען זענען געוואָרען פאַר די לעצטע צעהן יאָהר מקבלים.

זיי זענען פּסיכאָלאָגישע בעטלער.

אמת איז, אַז דער עקאָנאָמישער חורבן האָט

(ענרע—זעה 7-טע זייט)

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

14 מאָנטאָג — כד אייר תרפ"ח

מאַי

זון-אויפגאַנג 3.52
זון-אונטערגאַנג 7.16

פאָבאָר פון יאָהרגאַנג 1907.

(גמ) היינט דעם 14 מאַי קומט פאָר אין לאָדז דער פאָבאָר פון די יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1907 און די יאָהרגענג 1883 ביז 1904, וועלכע זענען נאָך ביז איצט נישט געשטאַנען פאַר קיין פאָבאָר-קאָמיסיע; די מיט „אָדראָטשעניעס" פון 1905 און 1906, ווי אויך די פרייוויליגע פון די יאָהרגענג 1908, 1909 און 1910.

ס'דאַרפען זיך פאַר דער קאָמיסיע נומער 1 (פאָמאָר-סקא 18) שטעלען די יונגעלייט פון 1907, וועלכע וואוינען אין 3-טען קאָמיסאַריאַט און וועמענס פאַ-מיליען-נעמען ס'הויבען זיך אָן מיט די אותיות K פון L Kot, ביז Lew.

מאָרגען דינסטאָג, – פון Lew, Ł, M ביז Mal

אין דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 2, (אָגראָ-דאָווא 34) דאַרף זיך היינט שטעלען די געבוירענע אין 1907, וועלכע וואוינען אין 4-טען קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות: K פון L Kam ביז Lis

מאָרגען דינסטאָג – L פון Lis Ł, M, N ביז O.

צו דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנטנא 82) דאַרפען זיך היינט שטעלען דער יאָהרגאַנג 1906 מיט „אָדראָטשעניעס" לויט'ן אַרטיקעל 35b, וועלכע וואוינען אין 8-טען קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות S, T, U, W, Z, Ż. און אין 9-טען קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות A, B, C, D, E, F ביז G.

מאָרגען דינסטאָג – פון H ביז'ן סוף.

די אויבענדערמאָהנטע דאַרפען זיך שטעלען פינקטליך 8 אַ זייגער מיט פערזענליכע דאָקומענטען.

לאָדזער קרייז.

(ב) פון לאָדזער פאָוויאַט דאַרפען זיך היינט שטעלען אויף פיעטריקאָווער 187 די געבוירענע אין 1907 פון דער גמינע כאָיני מיט די בוכשטאַבען L, Ł, M, N, O, P, R, S, T, U, W, Z, Ż.

פערד-קאָנטראָלעם.

היינט מאָנטאָג דעם 14 מאַי, 8 אַ זייגער אינדערפריה אויפ'ן פלאַץ רוג נאַרוטאָוויטש און כראַמוּאַיאָוואַ-גאַס דאַרפען ברענגען צו פיהרען די פערד, די פערד-בעזיצער, וועלכע וואוינען אין זעקסטען פאָליציי-קאָמיסאַריאַט און וואָס זייערע פאַ-מיליען-נעמען הויבען זיך אָן אויף די אותיות פון A ביז Z.

מאָרגען, דינסטאָג דעם 15 מאַי פון 8-טען פאָ-ליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען פון A ביז J.

בעקערס ווילען אויסהונגערן די שטאָט.

(–) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די יודישע און קריסטליכע בעקער-מייסטער. אַלס פראָטעסט געגען דעם, וואָס דער מאַגיסטראַט רעכענט זיך נישט מיט זייערע וואונשען און בע-שטימט ביליגערע פרייזען אויף ברויט איז בעשלאָ-סען געוואָרען היינט נישט צו באַקען ברויט.

די „תרבות"-אַקציע אין לאָדז.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער קולטור-קאָמיסיע ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר יעקב כהן פון וואַרשאָ, איז בעשלאָסען געוואָרען צונעהמען אויף זיך די איניציאַטיווע פון איינאָרדנען די תרבות-אַקציע אין אונזער שטאָט. צו דעם צוועק ווערט צוזאַמענגערו-פען אויף מאָרגען, דינסטאָג, 9 אָווענד, אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרג. דעם 4. אַ געמיינזאַמע זיצונג פון אַלע ציוניסטישע און נאַציאָנאַלע גרופי-רונגען און אינסטיטוציעס.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(ב) ל. פאַוולאָווסקי (פעטריקאָווער 309); ס. האַמבורגער (גלובנא 50); כ. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָ-וויטש 4); י. שיטקעוויטש (קאָפּערניקאַ 26); אַ. כאַרעמזאַ (פאָמאָרסקאַ 10); אַ. פּאַטאַש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10).

פערשאַרפטער קאָנפליקט אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע

ווי מיר האָבען שוין נעכטען מיטגעטיילט איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די כ. ד. און נ. פ. ר. טעקסטיל-פעראיינען, וואו ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו קינדיגען דעם טעקסטיל-אָבמאַך פונ'ם 15-טען מאַי איצט דערוויסען זיך גאָך פאָלגענדע פּרטים:

די פראָפעסיאָנעלע פעראיינען פון „פראַצאַ" (נ. פ. ר.) האָבען איינגעלאַדען צו אַ געמיינזאַמער קאָנפערענץ די פערטרעטער פון די קלאַסען-פער-איינען און כ. ד.

אַזוי ווי אין דער זעלבער צייט איז פאָרגע-קומען אַ זיצונג פון דער הויפט-פערוואַלטונג פון טעקסטיל-אַרבייטער-פערבאַנד. די דאָזיגע זיצונג האָט זיך אָנגעהויבען אַרום 11 פאָרמיטאָג און האָט געדויערט ביז 5 אין אָווענד. אין דער זיצונג, וועלכע ס'האָט געפיהרט דעפ. שטשערקאָווסקי האָ-בען אַנטייל גענומען פערטרעטער פון 12 פוילישע שטעדט. אין זייערע רעפעראַטען האָבען דעפ. שטשערקאָווסקי און ה' וואַלטשאַק אָנגעוויזען, אַז די אינדוסטריעלער האַלטען נישט דעם אָבמאַך. דער אָבמאַך מוז אָבער געקינדיגט ווערען אויך צוליב דעם, וואָס דער יקרות האַלט אין איין וואַקסען און מיט די לוינען קענען די אַרבייטער בשום אופן נישט אַדורכקומען. די אינדוסטריעלער האַלטען דעם מעמאָריאַל פונ'ם טעקסטיל-אַרבייטער-פערבאַנד פאַר אַ דעמאָנסטראַציע און ווילען קיין שום אונטער-האַנדלונג נישט פיהרען ביז דער אָבמאַך וועט נישט געקינדיגט ווערען. די רעדנער האַלטען דעריבער, אַז דער אָבמאַך מוז געקינדיגט ווערען נאָך פאַר'ן 15. מאַי און ס'דאַרף ווייטער אונטערגעהאַלטען ווערען די פאָדערונג פון אַ 15-פראָצענטיגער הוספה.

נאָך אַ לענגערען וכוח איז בעשלאָסען געוואָ-רען צו קינדיגען דעם אָבמאַך און אַרויסצושטעלען אַ פאָדערונג פון אַ 15-פראָצענטיגער לוין-הוספה. וועגען דעם בעשלוס איז באַלד מיטגעטיילט געוואָ-רען אַלע 4 טעקסטיל-פערבאַנדען און דעם קרייז-און הויפט-אַרבייטס-אינספעקטאָר.

באַלד נאָכ'ן אָנגענומענעם בעשלוס האָט דער לייטער פון קלאַסען-פעראיינען ה' וואַלטשאַק ער-קלערט פאַר די פרעסע-פאָרשטעהער פאָלגענדעס: די אַרבייטער האָבען געוואָלט די פאָדערונגען ער-לעדיגען אויף אַ פרידליכען אופן און פערלאַנגט אַ קאָנפערענץ מיט די אינדוסטריעלער. זיי האָבען זיך אָבער פון אַזאַ קאָנפערענץ אָבגעזאָגט. דאַן האָבען מיר זיך געווענדעט צו דער צענטראַל-קאָ-מיסיע פון די קלאַסען-פעראיינען וועגען אַן'איני-טערווענץ, וואָס זאָל דערפיהרען צו אַ געמיינזאַ-מער קאָנפערענץ. דער שטייגענדער יקרות האָט אונז אויך געצוואונגען ביים קינדיגען דעם אָבמאַך אויך אַרויסשטעלען אַ פאָדערונג פון אַ 15-פראָ-צענטיגער הוספה. דער דאָזיגער בעשלוס איז אָנ-גענומען געוואָרען דורכ'ן עקזעקוטיוו-קאָמיטעט וואָס רעפרעזענטירט די הויפט-פונקטען פון דער טעקס-טיל-אינדוסטריע ווי לאָדז, בילין, ביאַליסטאָק, טשענסטאָכאָוו, זאַווירטשע א. אַנד. צוזאַמען ביז 40 שטעדט מיט איבער 30.000 מיטגלידער. ווי אַזוי ס'וועלען רעאַגירן אויף דעם בעשלוס די אינ-דוסטריעלער איז שווער צו זאָגען. מיר האָבען גע-בעטען, אַז זיי זאָלען צוזאַמענרופען אַ קאָנפערענץ.

ווי ס'איז צו זעהען האָבען זיך אַלע טעקס-טיל-אַרבייטער געאייניגט אויף צו קינדיגען דעם טעקסטיל-אָבמאַך, און אויף דער הוספה-פאָדערונג פון 15 פראָצענט. די קאָמוניסטען האָבען פער-שפרייט פראָקלאַמאַציעס, אין וועלכע זיי פאָדערען 50 פראָצ. הוספה און רופען צו אַ שטרייק אויפ'ן 15-טען ה. ח.

קאָנפערענץ וועגען פּראָדוקטיווי-זירען די יודישע מאַסען.

רעטונגס-קאָמיטעט פערנעהמט זיך אויך מיט איבערפיהרען יודישע האַנדוועבער אויף קראַפט-אַרבייט.

נעכטען האָט דער רעטונגס-קאָמיטעט צוזאַ-מענגערופען אַ בעראַטונג וועגען פּראָדוקטיוויזירען די יודישע מאַסען.

צו דער קאָנפערענץ זענען איינגעלאַדען גע-וואָרען אַ רייה געזעלשאַפטליכע טוער, פאַבריקאַנ-טען, לוין-וועבער, די דאָזאָרעס זעלמאַנאָוויטש (בונד), ציטרינאָווסקי (פ.-צ.) און צערערבוים (פאַ"י). „אָרט" און דער טעקסטיל-אַרבייטער-פעראיין, וועל-כע פיהרען שוין אַזאַ אַקציע זענען נישט איינגע-לאַדען געוואָרען.

די זיצונג, אין וועלכער עס האָט אָנטייל גע-נומען אויך דער פערטרעטער פון „דזשאָינט" אין פוילען, האָט געפיהרט ה' ב. וואַקס.

אין אָנהויב פון דער זיצונג האָט ה' ציטרי-נאָווסקי ערקלערט, אַז ער איז געקומען צוליב אינפאָרמאַציע.

עס ענטוויקעלט זיך אַ וכוח וועגען די אופנים איבערצופיהרען די יודישע וועבער פון האַנד אויף קראַפט, וועגען שאַפען נייע צווייגען פון בעשעפ-טיגונג פאַר יודישע אַרבייטער א. אַז. וו.

נאָכדעם ווי מ'האָט פעסטגעשטעלט, אַז ס'זענען נויטיג גענויע מאַטעריאַלען איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען נאָך אינפאָרמאַציעס צום קולטור-אַמט און צוזאַמענצורופען אַ ווייטערדיגע זיצונג. דערווייל וועט דאָס פּרעזידיום פיהרען די ווייטער-דיגע פאָרבערייטונגס-אַרבייטען.

פייערונג פון בויען די אַרבייטער-שטיבלעך.

(ב) גאַנץ אומערוואַרטעט איז געקומען נעכ-טען קיין לאָדז דער אַגראַר-מיניסטער ניעזאַבי-טאָווסקי וועלכער האָט צוזאַמען מיט דעם פּרעזעס פון „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ" גענעראַל גורעצקי בעזוכט די פייערליכע איינווייהונג פון די אַרבייטער-שטיבלעך.

די פייערונג האָבען בעזוכט אויך וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, דער רעגירונגס-קאָמיסאַר סטשעמינ-סקי פּרעזעס פון פינאַנץ-קאַמער ה' טאָוואַרניצקי, קאָמענדאַנט ניערושעלסקי, נאַרקאָמיסאַר איזיראַר-טשיק, כמעט אַלע היגע אינדוסטריעלער, אַ סך פערבעטענע געסט און די בעפעלקערונג פון קאַ-ראָלעוו.

מיניסטער ניעזאַביטאָווסקי האַלט ראַן אַ גרע-סערע רעדע.

אויך גענעראַל גורעצקי האַלט אַ רעדע.

די פייערונג איז פערענדיגט געוואָרען מיט דעם לעזען פון ערעקציאָנס-אַקט און לעגען דעם ערשטען שטיין אונטער'ן פונדאַמענט פון ערשטען שטיבעל.

יודיש טעאַטער אין זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטראָלען פון דער בעריהמטער סובּרעטין פון אַמעריקאַ **בעטטי העניג.**

היינט, מאָנטאַג, דעם 14-טען מאַי ד. י., 9 אַ זייגער אין אָווענד צו ביליגע פרייזען

„דער רבי האָט געהייסען פריילאך זיין"

אין 3 אַקטען מיט פראָלאָג מיט געזאַנג און טענץ. ראָל „מאַנקאַ"–אסתר זעווקינא

דינסטאָג, דעם 15-טען, 9 אָווענד–גרויסע פאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50

די סיבירער חתונה

אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט שעהנע געזאַנגס-נומערן פון מ. כ ל י ו נ ע ר.
די הויפט-ראָלע: „וואָלאָדקע"–בעטטי העניג.

ס'נעהמען אַנטייל פ ר ו י ע ן: בעזמאַן, זעווקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פאָדערמאַן. מ ע נ ע ר: אַריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווילין. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן. טענץ איינשטודירט פון טאַנץ-מייסטער ב. לייבאָוויטש. אַדמינ.: א. בעזמאַן. בילעט-לייטער: מאַכאַראָווסקי. בילעטען אין פילהאַרמ.-קאַסע.

שטרייק פון האַנד-וועבער.

לעצטענס איז אויסגעבראָכען אַ שטרייק פון 200 וועבער פון וויגאָניע-טיכער. די פאָדערונגען זענען: צאָהלען פאַר אַ 12-ער וויגאָניעטוך 1,20 זל. און פאַר אַ זיבענער ראָפּעל-ברייט — 1,50 זל. פער-זיכערן אין קראַנקען-קאַסע, פינקטליך אויסצאָהלען אין מזומן.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז אין טעקסטיל-פעראיין פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון וועבער-אַרבייטער. פון בעריכט, וועלכען ס'האָט אָפּגעגע-בען דער פעראיינס-סעקרעטאַר ראָזאָר מאָרגענ-טאַל איז צו זעהען, אַז דער שטרייק האָט זיך פאָל-שטענדיג איינגעגעבען. דער טעקסטיל-פעראיין פיהרט דעם שטרייק געמיינזאַם מיט דער לויך-וועבער-סעקציע ביים האַנדווערקער-פעראיין, זאַ-כאָרניאַ 66.

די ווייטערדיגע רעדנער האָבען פעסטגעשטעלט, אַז דעם לויהן, וואָס די אַרבייטער פערלאַנגען איצט האָבען זיי שוין בעקומען מיט צוויי יאָהר צוריק. אַ וויגאָניע-וועבער קאָן איצט פערדינען ביי אַ 12 שעה'דיגען אַרבייטסטאָג 23 זל. אַ וואָך. צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע צו שטרייקען ביז אַ נצחון.

* * *

אין האַנדווערקער-פעראיין, זאַכאָרניאַ 66 איז אויך פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון לויך-וועבער. דעם בעריכט האָט אָפּגעגעבען ה' שאַמפּאַנער. עס שטרייקען אַלע לויך-וועבער, וואָס גרופּירען זיך אַרום דעם פעראיין.

די ווייטערדיגע רעדנער האָבען אָנגעוויזען אויף דער שווערער לאַגע פון לויהן-וועבער, וועלכער מוז נאָך שווערער אַרבייטען ביים בערינגען די שטול, דערביי פערדינט ער קוים אויף חיונה.

איינשטימיג איז בעשלאָסען געוואָרען דעם שטרייק ענערגיש צו פיהרען.

ווי אַזוי פיש-סוחרים ווילען צאָהלען אומזאַץ-שטייער.

אין פינאַנץ-קאַמער איז שבת פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ צווישען דעם לייטער ה' גאַרמאַט און זיין געהילף שידאָרסקי מיט די פאָרשטעהער פון די הורט-פיש-סוחרים וועגען דעם פערלעגענעם און איצטיגען אומזאַץ-שטייער.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די וואָס בע-קומען פיש וואַגאָנענווייז וועלען צאָהלען אומזאַץ-שטייער ביי דער באַהן, אַ טייל פון דעם וועט געהען אויפ'ן חשבון פון די פערלוירענע שטייערן. די אָפּרעכנונג וועט פאָרקומען יעדע וואָך שבת ביים רעגולירען די רעכנונג פאַר די פראַכטען ביי דער קאַסע.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דאָזיגען אָפּמאַך, האָט דער לייטער פון דער פינאַנץ-קאַמער אַרויס-געגעבען אַ פאַראָרדנונג, אַז אַלע עקזעקוציעס ביי די פיש-סוחרים פאַר פערלעגענע שטייערן, זאָלען אָפּגעשטעלט ווערען.

פייערלעשער-יובילי.

(ב) געכטען האָבען די פייערלעשער געפייערט דעם 52-טען יאָהר-טאָג פון זייער עקזיסטענץ. נאָך אַ פייערליכען גאָטעס-דינסט האָט דער קאָמענדאַנט פון די פייערלעשער איבערגעגעבען איבער 10 פייערלעשער אָפּצייכנונגען פאַר זייער 25-יאָהריגער טעטיגקייט. נאָכדעם איז פאָרגעקומען אַ דעפילאַדע פון די פייערלעשער אָפּטיילונגען מיט זייערע אָר-קעסטערס.

דער קאָנצערט

פון ד"ר מרים כהן-בערנשטיין.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט קומט פאָר מיטוואָך אין „פילהאַרמאָניע" אַ גרויסער העברע-אישער רעציטאַציע-אָווענד פון דער וועלט-בעריהמ-טער קינסטלערין ד"ר מרים כהן-בערנשטיין. די 3 אויפטריטען, וועלכע די קינסטלערין האָט געהאַט אין אונזער שטאָט האָבען בולט בעוויזען, אַז די לויב-געזאַנגען פון דער גאַנצער אויסלענדישער פרעסע זענען בכלל נישט געווען איבערגעטריבען.

ד"ר כהן-בערנשטיין פעראייניגט אין זיך אַ פענאָמענאַלען דראַמאַטישען טאַלאַנט און אונגע-וועהנליכער דינאַמישער עקספּרעסיע מיט אַ גלענ-צענדער רעציטאַציע-גאַב און פערכאַפּט דאָס אויער און אויג פון צושויער, סיי מיט איהרע רעציטאַ-ציעס פון תנ"ך און פון דער נייעסטער העבראַי-שער פּאָעזיע, סיי מיט איהרע העבראַישע און אַראַבישע פאָלקס-לידער און מזרח-טענץ.

די שטאַרקע פעראינטערעסירונג צו דעם דאָ-זיגען אָווענד איז אַ פערשטענדליכע.

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע
קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.
היילונג פון קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.

נעמט-אָן פון 8—10, 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

פּרעסע-קאָנפערענץ אין קהלה.

פּרעזעס מינצבערג גיט אַ בעריכט פון 2 חדשים'דיגער אַרבייט.

די היינטיגע קהלה-פערוואַלטונג מיט איהר „אַגודיש"ער מעהרהייט רעגירט שוין 2 חדשים, דער קהלה-פּרעזעס, ראַטמ. מינצבערג, האָט, ווע־לענדיג אינפאָרמירען די עפענטליכקייט, וועגען די גרויסע אויפטועך פון דער נייער מעהרהייט, צו־זאַמענגערופען געכטען אַ פּרעסע-קאָנפערענץ, אויף וועלכער דער פּרעזעס האָט אָפּגעגעבען אַ גענויען בעריכט וועגען דער טעטיגקייט און פערלויף פון די לעצטע 2 חדשים,

וועגען אינפאָרמאַציע.

קודם-כל בעריהרט דער פּרעזעס די פראַגע פון רעם, וואָס מאַנכע מיטגלידער פון דער קהלה-פערוואַלטונג גיבען איבער דער פּרעסע פערשי־רענע פאַקטען פון די קהלה-פערוואַלטונגס-זיצונ־גען, וועלכע שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט, דער פּרעזעס האַלט, אַז ראָס ווערט ספּעציעל געטון, כדי צו דיסקרעדיטירען איהם און זיין פראַק־ציע בנוגע זייער אַרבייט אין דער קהלה-פער־וואַלטונג, לויט די רעדע פון ראַטמ. מינצבערג וועט אין די נאָהענטסטע צייט מוזען געפונען ווע־רען אַ וועג, ווי אַזוי די פּרעסע זאָל גאַנץ גענוי און אָביעקטיוו אינפאָרמירט ווערען וועגען אַלץ, וואָס קומט פאָר אויף די פערוואַלטונגס-זיצונגען פון דער קהלה.

אָט ווי אַזוי עס שטעלט פאָר פּרעזעס מינצ־בערג די אַרבייט פון דער נייער קהלה-פערוואַלטונג אין פערלויף פון די לעצטע 2 חדשים: עס זע־נען געמאַכט געוואָרען רעפאָרמען אין דער ביוראָ־טעטיגקייט, ווי אויך אין דער ממשות'דיגע קהלה־טעטיגקייט, קודם-כל איז אַריינגעטראָגען געוואָרען אַנ'אָרדנונג און פערזועהען די קהלה-קאַסע מיט געלד-מיטלען, ראָס האָט געבראַכט רעזולטאַט, אַז די קהלה-בעאַמטע וועלכע ס'איז געקומען פאַר 3 און 4 חדשים פענסיע, בעקומען שוין פּינקטליך אויסגעצאָהלט זייערע פענסיעס און די סאָציאַלע הילפס-קאָמיסיע איז געקרעפטיגט געוואָרען מיט מיטלען, כדי צו קענען פיהרען אַ נאָרמאַלע טע־טיגקייט, אַ גרויסע אַרבייט האָט אָפּגענומען

די עטאַט=קאָמיסיע,

וועלכע האָט אין משך פון דער פערהעלטנישמעסיג קורצער צייט בעטראַכט 2,540 רעקורסען, וועלכע האָט אויסערדעם געהאַט די ראָזינע פּעולה, אַז אין קהלה האָט צוזאַמען מיט דער בעשטעטיגונג פון עטאַט פון יאָהר 1927, אָנגעהויבען איינצו־פליסען מעהר געלד, די עטאַט-קאָמיסיע איז אויך שוין צוגעטרעטען צוזאַמענצושטעלען דעם עטאַט פאַר'ן יאָהר 1928, אין דער הינזיכט איז געמאַכט געוואָרען אַ סוף צו דער אונאָרדנונג (מילא מיר וועלען זעהען) אין די ליסטעס, עס ווערען איינגע־פיהרט קאַרטאָטעקעס לויט די נעמען, ווייטער האָט די עטאַט-קאָמיסיע בדעה זיך צו ווענדען צו די יודישע ושאָנרצעס, אַז זיי זאָלען פאַר געוויסער בעלוינונג אויספילען אַנקעטעס וועגען די עטאַט־צאָהלער אין זייערע הייזער, די אַנקעטעס וועלען דינען נאָר אַלס מאַטעריאַל פאַר די קאָמיסיע ביים בעשטימען די סומע פון עטאַט. די קאָמיסיע האָט אויך בעשלאָסען צו העכערען דעם מאַקסימום פון 1,000 זלאָטעס, אויף 3,000 זלאָטעס. די קאָמיסיע האָט אָפּגעהאַלטען 21 זיצונגען.

די סאָציאַלע הילף=קאָמיסיע

האָט אַדורכגעפיהרט 2 גראַנדיעזע אַקציעס! די קוילען-אַקציע און די פסח-אַקציע, קוילען האָבען בעקומען 8599 פאַמיליעס צו 2 קערץ יערע פאַ־מיליע, אַ חוץ די קוילען וואָס האָבען בעקומען פערשידענע אינסטיטוציעס, אויף דער פסח-אַקציע איז אויסגעגעבען 114,400 געוואָרען זלאָטעס, די היינטיגע פסח-אַקציע איז כלומרשט געווען גוט אָרגאַ־ניזירט און אין קיין איינציגען פאַל איז די שטי־צונג נישט אָפּגעזאָגט געוואָרען, דאָס געלד אויף דער פסח-אַקציע איז נישט געשאַפען געוואָרען ווי פאַראַיאָהרען, דורך קהלה-וועקסלען, אויף 4 פּראָ־צענט אַ חודש, נאָר איז געשאַפען געוואָרען אויף אַ בכבוד'ען אופן אין די היגע בענק.

די סאָציאַלע הילף-קאָמיסיע האָט אַ חוץ די צוויי אַקציעס בעשטעטיגט אונטערשטיצונגען אויף אַ סומע פון 15,580 זלאָטעס
דער סטאַטוט פאַר'ן

אומזיסטען יודישען ביורא.

איז שוין אינגאַנצען פערטיג און אין דער גאָר נאָהענטסטער צייט וועט עס אָנהויבען צו פונק־ציאָנירען, אויך איז שוין פערטיג דער סטאַטוט פון דער אָהנפּראָצענטיגער גמלות-חסדים-קאַסע און ס'איז שוין אפילו אָפּגעלעגט געוואָרען אַ געוויסע סומע געלד צו דעם צוועק.

די ווירטשאַפטס-קאָמיסיע איז אויך לויט די רייד פון ה' מינצבערג, געווען זעהר ריהרעוודיג, מ'האָט שוין אָנגעהויבען איינצופיהרען

די עלעקטרישע אינסטאַלאַציע אויפ'ן בית=החיים.

די קאָמיסיע אַרבייט אויך איצט איבער דער פראַ־גע איינצואָרדנען דעם קהלה-לאָקאַל אין דעם קהלה'שען פערמעגען אויף שענקעוויטש 24, אָדער ראָס צו פערקויפען און אויפבויען אַ הויז פאַר דער קהלה אויף זאַכאָרגיאַ 20, וואָס געהער אויך צו דער קהלה, די שוהל-קאָמיסיע רעאָרגאַניזירט זיך און ס'איז שוין בעשלאָסען געוואָרען איינצו שטעלען

אַ כאָר אין דער אַלטשטעטישער שוהל.

ביי דעם ראָזינען אָרט האָט דער פּרעזעס „אַנ־

גענומען די שוואַרצע ברילען" און אָנגעהויבען דער־צעהלען וועגען דער

ראַבינאַט=קאָמיסיע.

ה' מינצבערג ערקלערט, אַז די ראָזינע פראַגע איז זעהר אַנ'אָנגעוועהטיגטע, קיין שום אָרדנונג איז נישט פערהאַן, פון די 14 פאַר'מלחמה'דיגע עטאַטאָווע מורא-הוראות זענען איצט פערהאַן 8, פון וועלכע 2 אַרבייטען אינגאַנצען נישט צוליב זייער קראַנקהייט, אַלע 6 „טעטיגע" מורא-הוראות וואוינען אין צענטער-שטאָט, די איבריגע שטאָט־טיילען האָבען נישט קיין מורא-הוראות;

דער ענין כשרות איז פערנאַכלעסיגט

אַזוי אַז דער קאַלישער רב האָט נע'אסר'ט לאָר־זער פלייש, ס'איז אַנ'אונגעהויערער כאָאָס פון שוחטים, מנקרים משגיחים, חותמים און אַנדערע כלי-קודש וואָס מ'ווייסט נישט ביי וועמען זיי אַר־בייטען און וואָס זיי טון, די קצבים האָבען אויך אַ וואָרט צו זאָגען און אַלץ אינאיינעם האָט גע־שאַפען אַזאַ לאַבירינט, אַז מ'קאָן נישט אַרויס פון איהם, די קהלה-פערוואַלטונג וויל מאַכען אָרד־נונג אין דער הינזיכט, דער פּרעזעס האַלט אָבער, אַז די איצטיגע מורא-הוראות זענען נישט דער־וואַקסען צו זייער אויפגאַבען אין אַזאַ גרויסער שטאָט ווי לאָדז איז .אויך

די מעשה מיט'ן עירוב איז נישט אין אָרדנונג.

דער ראַבינאַט ווייסט נישט, צי ס'איז פערהאַן אַנ'עירוב, צו נישט, עפּיס האָט מען געמאַכט און מ'ווייס נישט וואָס, און דער מאַכער פון עירוב ר' בנימין קאָן פערלאַנגט 750 דאָלאַר ווען ער אויסזאָגען דעם סוד, ווי אַזוי דער עירוב איז גע־מאַכט געוואָרען, די קהלה-פערוואַלטונג איז שוין מרוצה צו געבען 3,000 זלאָטעס פאַר'ן בלויזען סוד... (?)

די קהלה-פערוואַלטונג האָט אויך געשאַפען אַ קאָנטאַקט מיט די יתומים-הייזער, וואו ס'האַלטען זיך אויף קינדער וואָס ווערען אויסגעהאַלטען פון דער קהלה, ס'איז געמאַכט געוואָרען פון אויסצאָהלען די סובסידיעס פאַר די אינסטיטוציעס פאַר'ן יאָהר 1926 און 1927, ביז איצט זענען אויסגעצאָהלט געוואָרען 20 פּראָצענט, (40 טויזענד זלאָטעס) און די נאָהענטסטע טעג וועלען אויך אויסגעצאָהלט ווערען נאָך 10 פּראָצענט, דער פּראָבע-בילאַנס פאַר די לעצטע 2 חדשים בעטרעפט 803 טויזענד זלאָטעס.

דער פּרעזעס האָט נאָך צום סוף בעריהרט די פראַגע פון דער אָכראַנקע אויף פּילנאַצקא 39, וועלכע איז ערשט נישט לאַנג בעפרייט גע־וואָרען פון רעקוויזיציע און ס'האָט זי פערכאַפּט אָהן דער ערלויבניש פון דער קהלה, דאָס יתומים־הויז פון זאַכאָרגיאַ 20, אַזוי אַז דער בעשלוס פון דער קהלה-פערוואַלטונג אָפּצוגעבען איין שטאָק פון דעם בנין פאַר דער זויגלינגס-הוים פון „טאָז" קען נישט רעאַליזירט ווערען.

נאָכדעם ווערען געשטעלט פערשידענע פראַגען: פון דער פראַגע וועגען דער שטעלונג פון דער איצטיגער מעהרהייט צום יודישען שול-וועזען, רעדט זיך דער פּרעזעס אַרויס. ראָסועלבע אויך גיט דער פּרעזעס נישט קיין קלאָהרען ענטפער, פאַרוואָס די מעהרהייט האָט אָפּגעוואָרפען דעם

„אררט"
זאַכאָרגיאַ 43.
אַרטיסטישער רעווי און קאַמער-טעאַטער
אונטער דער לייטונג מ. בראָדערזאָן
היינט, מאָנטאַג – 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.30 אַ זייגער אָוונד
שושנת יעקב
מאָרגען, דינסטאַג, מיטוואָך און דאָנערשטאַג – צו 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.30, סוף 11.40
פרייטאַג – 1 פאָרשטעלונג: אָנהויב 9.45 אַ זייגער, סוף 11.45 אָוו.
שבת – 3 פאָרשטעלונגען: 4 נאָכמ.
(פרייזען פון 75 גר. ביז 2.50 זל.)
8 און 10.15 אָוועגד.
הנחה-בילעטען זענען גילטיג מאָנטאַג, דינסטאַג, מיטוואָך און דאָנערשטאַג.
די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אָוו.
שבת – פון 1.30 נאָכמ.

מעטאַריאַל פון טעקסטיל-אַרבייטער-פאַראיין וועגן סובסידירען די אַקציע

פון איבערפיהרען יודישע האַנדוועבער אויף קראַפט = אַרבייט.

דער פּרעזעס פערענטפערט זיך מיט'ן פעהלען פון אַ ענטשפּרעכענדע פּאָזיציע אין בודזשעט, וואָס די פערלאַנגטע סומע איז צו גרויס, וואָס די אַק־ציע ווערט אונטערגענומען דורכ'ן רעטונגס-קאָ־מיטעט, וואָס די פאָלקס-פּאַרטיי האָט די ראָזינע אַקציע „סעקוועסטרירט", ראָס אַלץ האָט אָבער אַ פּנים פון אויסריידען.

דאַן שטעלט דער פערטרעטער פון „נייעם פאָלקסבלאַט" דעם קהלה-פּרעזעס פאָלגענדע פראַ־גען: 1) וואָס פאַראַ מיטלען נעהמט אָן די קהלה־פערוואַלטונג געגען די היגע

ווינקעל=מורי = הוראות,

וועלכע מאַכען מיט זייער טעטיגקייט, אומגליקליך הונדערטער מענשען און וועגען וואָס מיר האָבען שוין פיל מאָל אָנגעוויזען אין „נייעם פאָלקסבלאַט"; 2) צי וועט אין קומענדיגען בודזשעט אַריינגע־טראָגען ווערען אַ פּאָזיציע צו עפענען אַ האַנד־ווערקער-שול; 3) צי איז אמת אונזער השערה, אַז די „אגודה" שטרעבט צו בעשטימען אַ רב אין לאָדז; 4) וואָס איז געוואָרען מיט די אונ־טערגעוואָרפענע יודישע קינדער, וועגן וועלכע מיר האָבען מיט אַ צייט צוריק אַלאַרמירט די קהלה־פערוואַלטונג און וועגן וועלכע מ'ווייסט נישט וואו זיי זענען אַהינגעקומען און 5) צי איז די איצטיגע קהלה-מעהרהייט גוטע איבערצונעהמען די שחיטה אין לאָדז.

אויף דער ערשטער פראַגע האָט דער פּרע־זעס געענטפערט, אַז ס'איז שוין אָפּגעהאַלטען גע־וואָרען אַ קאָנפערענץ מיט די ווינקעל מורא-הוראות און עס וועט אויף זיי אַרויפגעלעגט ווערען אַנ'איסור, אַז זיי טאָרען נישט געבען קיין חופּה און גיטין.

ווייטער האָט דער פּרעזעס געענטפערט, אַז אין קומענדיגען בודזשעט וועט יעדענפאַלס אַריינ־געשטעלט ווערען אַ סומע אויף אַ האַנדווערקער־שול.

די „אגודה" שטרעבט טאַקי
צו בעזעצען לאָדז מיט אַ רב.

און אויפ'ן לעצטען קוואַרטאַל פון היינטיגען יאָהר ווערט שוין אַריינגעשטעלט אַ פּאָזיציע אויף שכי־רות פאַר'ן נייעם רב.

וואָס שייך די אונטערגעוואָרפענע קינדער האָט סעקרעטאַר נאַדעל ערקלערט, אַז מ'זוכט די קינ־דער, וועלכע זענען אָנגעגעבען געוואָרען אין דער רשימה פון „נייעם פאָלקסבלאַט", עטליכע פון זיי געפונען זיך אין „טאָז", די איבעריגע ביי פער־שידענע פּריוואַטע קריסטליכע פרויען (סקאַנדאַל!!), די קהלה פיהרט ווייטער דעם ראָזינען ענין.

פּרעזעס מינצבערג האָט אויך צוגעגעבען, אַז ער איז נישט נעגען דעם איבערנעהמען די שחיטה דורך דער קהלה.

די פּלאָג פון לאָדזער ווינקל מורי=הוראות.

אַ אונערהערטע סקאַנדאַליעזע מעשה מיט אַ פאַלשען גט.

שוין אַ לאַנגע צייט ווי מיר פיהרען אַ העפ־טיגען קאַמף געגען די עטליכע היגע ווינקעל מורי־הוראות, וועלכע שטעלען זיך נישט אָפּ אויף קיין שום געמיינהייט, מאַכען אומגליקליך מענשען צוליב אַ פערדינסטעל. דער ענין איז זעהר אַ פערדריסלי־כער און מיר האָבען איהם בעריהרט אויף דער נעכטיגער קאָנפערענץ מיט'ן קהלה-פּרעזעס.

מיר וועלען איצט דערצעהלען אַנ'אונערהערטע מעשה, וואָס האָט פּאַסירט אין לאָדז און וואָס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען דורך די היגע דריי בע־קאַנטע ווינקעל-מורי-הוראות. מיר האַלטען זיך דער־ווייל אָפּ פון פערעפענטליכען זייערע נעמען ביז דער ענין וועט אינגאַנצען ערלעדיגט ווערען.

די טרויעריגע געשיכטע איז פאָלגענדע: אַ קוטנער אָנגעזעהענער גביר האָט געוואָלט דוקא פּטור ווערען פון זיין ווייב. ער האָט אָבער נישט געהאַט קיין געניגענדע מאָטיווען דערצו און דער קוטנער רב האָט איהם פערשטעהט זיך נישט געוואָלט גע־בען קיין גט. אַ לאַנגע צייט האָט דער גביר גע־זוכט כל התחבולות אַרויסצובעקומען אַ גט, אָבער, אומזיסט. זעהט אויס, אַז די שטאָט לאָדז שמ'ט דורך דעם, וואָס אַלץ, וואָס איז נישט מעגליך ער־גיץ אַנדערשוואו, איז מעגליך דאָ, און דער קוטנער גביר איז געקומען קיין לאָדז, זיך אָפּגערעדט מיט די מורי-הוראות, אַהינגענאָרט פון קוטנא קיין לאָדז זיין פרוי מיט'ן אויסרייד, אַז ער וויל אַדורכקומען מיט איהר.

דערווייל האָט מען געפונען אַ ווייבעל, וועל־כע איז פאַר אַ פּאָר זלאָטיס אַוועק מיט'ן קוטנער גביר צו די ווינקעל-מורי-הוראות, ער האָט דאָרט דאָס ווייבעל פאָרגעשטעלט אַלס זיין ווייב, וועלכע האָט מסכים געווען אויף אַ גט. די מורי-הוראות האָבען נישט לאַנג געטראַכט און דער גט איז צו־שטאַנד געקומען.

דאָס אמת'ע קוטנער ווייבעל איז דערווייל געווען ביי איהרס אַ קרוב און געוואַרט אויף איהר מאַן, וועלכער זאָל זיך מיט איהר אויסגלייכען. דער מאַן איז טאַקע געקומען און האָט גע־טראָפען זיין פרוי שלאָפען. אויף דעם האָט ער נאָר געוואַרט, ער האָט אַוועקגעלעגט דעם גט אונטערן קישען, וואו זיין פרוי איז גע־שלאָפען און איז אַוועק. די פרוי האָט זיך איבער־געוועקט און דערזעהענדיג אַ קאָנווערט, האָט זי איהם געעפענט און איהר איז פינסטער געוואָרען פאַר די אויגען. דאָרט איז געווען בפירוש גע־שריבען, שוואַרץ אויף ווייס, אַז זי איז, מיט איהר אייגענער הסכמה, גע'גט מיט איהר מאַן. זי האָט געמאַכט אַ גרויס געוואַלד און איז שנעל אַהיימגעפאָהרען קיין קוטנאָ און איז אַוועק צום רב.

דער קוטנער רב האָט זיך תיכף אַריענטירט אין דער לאַגע און האָט דעפּעשירט וועגען דעם צום פּרעזעס פון לאָדזער קהלה-ראַט און צום ראַ־בינאַט. איצט ווערט געפיהרט די אויספאָרשונג, ס'מוט זיך אויף טיש און אויף בענק און דער ענין איז נאָך נישט ערלעדיגט.

יעדענפאַלס מוזען מיר אויפאָדערען, אַז ס'זאָל געמאַכט ווערען אַ סוף צו די דאָזיגע אונערהערטע מעשים! ס'איז נישט קיין הפקר-וועלט!

די קהלה דאַרף איבערנעהמען די ראַבינאַט=קאַנצעלאַריע.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער בודזשעט קאָמיסיע ביי דער קהלה-פערוואַלטונג איז אַלס פאָרזיצער אויסגעוועהלט געוואָרען דאָזאָר בערגער און וויצע-פאָרזיצער – ד"ר הערשפינקעל. ווייטער איז מען צוגעטרעטען אויסצואַרבייטען אַ רעגולאַמין פאַר די בעראַטונגען.

נאָכדעם איז מען צוגעטרעטען צו די בודזשעט פּאָזיציעס. ביי דער פּאָזיציע פון דער אַזוי-גערופע־נער ראַבינאַט-קאַנצעלאַריע האָט דאָזאָר ציטרינאָוו־סקי פאָרגעלעגט, אַז די דאָזיגע קאַנצעלאַריע זאָל אַרויסגענומען ווערען פון רשות פון ראַבינאַט און איבערגעגעבען ווערען דער קהלה. ער מאָטיווירט זיין פאָרשלאַג דערמיט, וואָס די דאָזיגע קאַנצע־לאַריע, וועלכע ערלעדיגט פערשידענע ענינים. וואָס זענען נוגע דער ברייטער יודישער בעפעל־קערונג, גיט אַרויס פערש. בעשייניגונגען, מעלדונגען, איינשרייבונגען א.אַז.וו. איז געוואָרען אַ קוואַל פון הכנסה פאַר די ראַבינאַט-מיטגלידער, וועלכע זע־נען אָנגעשטעלטע פון דער קהלה און געהמען פאַר זייער אַרבייט בעצאָהלט. די אָנגעשטעלטע פון דער קאַנצעלאַריע זענען פערוואָרפען מיט אַרבייט, ווערען שלעכט בעצאָהלט, אין קאַנצעלאַריע הערשט אַנ'אונאָרדנונג און די קהלה-פערוואַלטונג קען נישט רעאַגירען אויף דעם, ווייל דאָרט בעלע־באַטעוועט דער ראַבינאַט. די אויספיהרונגען פון דאָזאָר ציטרינאָווסקי האָבען בעקומען די הסכמה פון די דאָזאָרעס: רוס, פּליוואַצקי, ד"ר הערשפינ־קעל און פּרעזעס מינצבערג. קיין אָפּשטימונג איז דערווייל נישט פאָרגעקומען.

מעלדונג.

דאָנערשטאַג דעם 3. מאַי 1928 איז פאָרגע־קומען אין די פּעפּער-גאַס 17 אַ גרינדונגס-פערזאַמ־לונג אויף אַ תלמוד-תורה אויף דעם נאָמען „מחזיקי אמונה" און עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען די פּערזאָנען: אַלס פּרעזעס חיים לעווי, וויצע-פּרעזעס נטה הימעלפאַרב, קאַסירער הערשיל באַראַן, סע־קרעטאַר אהרן קאַנטאָראָוויטש. אין פערוואַלטונג: לייב וועניג, פּנחס גינטער, ישראל דוד שוהמאַכער, משה ברוך שיסלער, וועלוועל גאָלדענבערג, בעריל פּאָזנעמשעווסקי, יאָסעל טוסק. קאַנדידאַטען צו דער פערוואַלטונג: לייביש מענדיל גאָטפריד און אלי' גערטלער. רעוויזיאָנס-קאָמיסיע: יעקיל ראָזענצווייג, זוסמאַן גאָלדמאַן. קאַנדידאַט צו דער רעוויזיאָנס־קאָמיסיע: אברהם חיים לויפער.

אויף יצחק קאַצענעלסאָנ'ס יובילעאום-פייערונג.

(שטריכען און געדאַנקען *).

פון א. י. בזשעזשינסקי.

לויט'ן תלמוד טאָר נישט אַ האַלבער עבד און אַ האַלבער בן חורין, חתונה האָבן זיין גאַנצן לעבן (אַ קליינער אומגליק).

אַזוי ווי יצחק קאַצענעלסאָן איז אין אַן'פּהני-ליכער לאַגע, אַ העבּרעאישער און אַ יודישער דיכטער, האָב איך מהאי טעמא סאַקי מורא געהאַט, אַז אויף דער יובּילעאום-חתונה — וועט זיכער ענטשטעהן אַ מחלוקת צווישען די העבּרעאיסטען מיט די יודישיסטען, ווי ביי יעקב אבינו'ס שטיינער, יעדער וועט טענה'ן עלי יניח צדיק את ראשו, די שמחה איז אונזערע נישט אייערע, אַזוי אַז דער משורר וועט זיין ווי דער לעגענדאַרישער מאַן, וואָס האָט חתונה געהאַט מיט צוויי ווייבער, איינע אַן'אַלטע און איינע אַ יונגע, די ערשטע האָט אויסגעריסען די שוואַרצע האָר, און די צווייטע האָט אויסגעציפּט די ווייסע האָר, ביז ער איז געבּליבּען קרח מכאן וקרח מכאן... די שרעק איז אָבּער געווען אַ גאַנץ אומזיסטע, מעשה נסים איז מקוים געוואָרען ישעיה הנביא'ס אידיליע, פון וגר זאב עם כבש, די יודישיסטען מיט די העבּרעאיסטען, האָבּען צוזאַמען געפּראַוועט די גאַנצע חתונה, און זיך גאַנץ געמיטלעך משמח געווען אויפ'ן בעסטען אופן.

ס'איז נאָך אפילו געווען אַ נס בתוך נס, מען האָט זיך געביטען מיט די יוצרות, די העבּרעאיסטען האָבען גערעדט הן אויף דער אַקאַדעמיע הן אויפ'ן באַנקעט נאָר יודיש, און די יודישיסטען האָבען גענומען רעדען העבּרעאיש (גאָט'ס וואונדער) אַזוי אַז דער פאַרברענטסטער יודישיסט משה בראָדער-זאָן האָט אָפּגעזאָגט אויפ'ן באַנקעט ממש אין העבּ-רעאיש דעם גאַנצען צווייטען פסוק פון שיר-השירים...

מיר קענען פיל משוררים, בעזונדערס ביי אונז יודען, וואָס דער מענש מיט'ן משורר, געהען נישט ביי זיי פּאַראַלעל, דער מחבר מיט'ן חבור זענען צוויי פערשידענע וועלטען; ווען מען לייענט זייערע ווערק, מיינט מען, זיי זענען לויטער מלאכים און אַז מען בעקענט זיך מיט זיי פּערזענליך, זעהט מען, אַז זיי זענען אפילו קיין מענשען אויך נישט...

אַפּטמאָל האַרמאָנירט לחלוטין נישט די פּראָזע מיט דער פּאָעזיע, דאָס פּראָזאאישע לעבען פון'ס שורר, מיט זיינע דיכטערישע שאַפונגען דער גרעסטער „משורר הזעם" קען זיין לעבּעדיג און לוסטיג, און דער פרעהליכסטער דיכטער, אין זיין ניכטערען גרויען אַלטעגליכען לעבּען אַ בעל-בכי אָדער אַ מרה-שחורה'ניק... קאַצענעלסאָן איז ווירק-ליך אַ יוצא מן הכלל, ער הייסט יצחק (צחוק-לאַ-כען), און איז אַזוי לאַכעדיג, ווי אין לעבען אַזוי אין זיינע דיכטונגען: ווען ער רעדט — לאַכט ער, דער וואָס הערט איהם, לאַכט מיט, און ווי ער טאַנצט זינגענדיג מיט די קינדער, אַזוי זינגט ער טאַנצענדיג זיינע ערהאַבּענע שירים, וואָס זענען דורכגעדרונגען מיט אינערליכער פרייד און ריינער ליבע צו אַלץ, וואָס אַרום איהם, צום קינד-מענש, צו דער נאַטור.

* * *

קנאת סופרים תרבה יובלים — וקנאת יובלים תרבה סופרים. ס'איז אסור געווען מקנא צו זיין דעם חתן-היובל, דעם גאַנצען בעל-שמחה בכבודו ועצמו. ריכטיג האָט געזאָגט ה' לימאַן, אַז דער גרעסטער נעגנער פון דער יובילעאום-פייערונג איז געווען יצחק קאַצענעלסאָן אַליין. אַ קליינינקייט, דער שטילער, רוהיגער, נחבא אל הכלים'דיגער משורר, האָט בעדאַרפט אויסהערען אַ קיילעכדיגע נאַכט, די גרויסע פּאָמפּע, דעם קעסעל-פּויק, תהלות ותשבחות; אַ קיילעכדיגע נאַכט האָט דער לאַכע-דיגער קאַצענעלסאָן געדאַרפט זיין ערנסט, שטעהן שטייף ווי אַ דייטשער יונקער; ס'האָט טאַקי אויס-געזעהן ווי די געטרייע שומרים זיינע די בכבוד'ע טאַטע מאַמע, האָבען פון איהם קיין אויג נישט אַראָפּ גענומען, ער זאָל חלילה נישט מאַכען אין מיטען דער שמחה איינגאַנצען ויברח... געלאַכט האָט ער אודאי אין זיך. „כ'לעבען אַ שאָד די צייט נישט גלייכער אָנשרייבען דערווייל עפּעס אַ שיר"...

* * *

כאַראַקטעריסטיש איז דאָס, וואָס די וואַרשאַ-ווער געסט, האָבען געלויבט אין טאָג אַריין אונ-זער געבענשטע שטאָט לאָדז, ווי פּאַראַלעל מיט די פּאַטריאַרכאַלע לייסטונגען ווערען אויך געשאַפען גייסטיגע אוצרות. צוזאַמען מיט שום און קעסע, ווערען ביי אונז אויך ערצויגען פּאָעטען, קינסטלער מוזיקער, א. ז. וו.

אויפמערקזאַם אויף דעם ביטערען טעות האָט געמוזט אָבער מאַכען דוקא אַ לאָדזער גופא, אברהם לעווינזאָן, וואָס הורתו ולידתו איז בלאָדז און קען איהר ווי אַ ביימען שילינגער; ער האָט סאַ-טיריש-בייסענד כאַראַקטעריזירט דעם טיפּ „לאָדזער-מענש"...

* * *

כשאדם נער, אומר שיר-השירים; לכשהזקין אומר הבל הבלים.

אייגענטליך אַ גאַנץ נאַטירליכע, נאָרמאַלע ערשיינונג. ווען דער מענש איז יונג, פריילייך לע-בענסלוסטיג קוקט ער אויף דער גאַנצער וועלט מיט פערבליפטע אויגען, און זעהט אַלס אין ראָזע פאַרבען, און אַן'אינערליכער שיר-השירים-געזאַנג רייסט זיך אַרויס פון זיין ברוסט, פול התלהבות, התפעלות און ענטציקונג.

ווען ער ווערט מעהר אָנגעזעטיגט מיט יאָה-רען און ערפאַהרונג, פערביטערונג און ענטוישונג קוקט ער שוין אויף דער וועלט מיט יאוש, מיט אַ בטול-שמייכל, וואָס דריקט זיך אויס אין „הבל-הבלים"..

יצחק קאַצענעלסאָן איז אין דעם פּרט אויך אַן'אויסנאַהם, טראָץ דעם וואָס ער איז שוין פּראַק-טיש, עלטער געוואָרען. דער בעסטער בעווייז דע-רויף איז זיין איצטיגער יובּילעאום גופא, און פונ-דעסטוועגען איז זיין מוזע, נישט ענטשוויגען געוואָרען זי ברויזט נאָך אַלץ מיט אַ הילכעדיג קלינגענדיגען געלעכטער, אַלץ רייסט זיך פון זיין האַרץ, דער לידער-געזאַנג, דער שיר-השירים.

ער איז פון די ווינציגע, וואָס מיר קענען האָפען און ערוואַרטען, אַז ווען זיי וועלען אפילו גאַנץ אַלט ווערען, און דער קאָפּ וועט זיין בע-דעקט מיט גרייז-גראָע האָר, וועלען מיר נישט הע-רען פון זיי קיין הבל-הבלים.

* צוליב טעכנישע סבות קומט דער אַרטיקעל מיט אַ געוויסער פערשפּעטיגונג. די רעד.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, Tel. 26-02.

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען-און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען- און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אָן אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, tel. 47-67.

ספּעציאַליסט פאַר קינדער- און אינערע קראַנקה. בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון-בעשטראַהלונגען (קוואַרץ-לאַמפּען). נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע-דאַקציע פון „נייעס פּאָלקסבּלאַט" ענטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע-רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

7411\. שפּייזמאַן.

אַז איהר זענט מינדערידזשהריג — קאָנט איהר נישט נעמען אויף זיך קיין שום ציווילע פליכטען. דעסגלייכען אויך דאָס אויסצאָהלען די פּאָליסע איהר דאַרפט דעריבער נישט אונטערנעמען קיין שום בעזונדערע שריט בכדי צו אַנולירען אָבמאַך, סיידען דאָס געריכט האָט אייך ערקלערט פאַר זעלבסטשטענדיג.

7412\. „פּלאַצקער אַלעקסאַנדרעשקא"

7413\. F. Nr. 6

7414\. אַ גרופּע לאָקאַטאָרען פון פּיעפּשאָווע גאַס

7415\. פלייש‑העקער פון ווסכאָדניע

7416\. אַ גאַסען שטייער

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פער-שטענדיגען פּערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטפערנדיגנדיג די צייטונג.

7417\. אַ לאָקאַטאָר פון בזשעזשינער גאַס.

נישטאָ אַזאַ געזעץ, וואָס זאָל בעפרייען אַר-בייטסלאָזע פון דער פליכט צו צאָהלען דירה-געלט. נישט מעהר די לאָקאַטאָרען, וועלכע שטעלען צו בעשטעטיגונגען פון מלוכה'שן אַרבייטספערמיטלונגס-אַמט וועגען אַרבייטסלאָזיגקייט בעקומען אַ מאַראַ-טאָריום אויף אַ צייט חעכסטענס 1 יאָהר לגבי אַנ'-עקסמיסיע.

7418\. P. 42

דער בעטרעפענדער פּערזאָן קאָן נאָר דעמאָלט צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פאַראַנטוואָרט-ליכקייט אין דעם פּרט ווען איהר זענט ביכולת אויפצווייזען, אַז אין מאָמענט ווען ער האָט פון אייער שוואָגער בעקומען דעם וועקסעל אָדער אין מאָמענט ווען ער האָט דעם זעלבּען וועקסעל ווייטערגעגעבען האָט ער געוואוסט אַז ער איז נישט אייערער. אין געגענפאַל קאָנט איהר נאָר אָנגעבען איהם אין געריכט אויף אַ ציווילען וועג אויפ'ן סמך פון דער שריפטליכער פערפליכטונג. וואָס שייך אייער שוואָגער קאָן ער יאָ פערפיהרען געגען איהם אַ פּראָצעס פאַר צו אייגענען אַנ'אַנפערטרויט אייגענטום.

די מלוכה פון נאַקעטע בירגער.

(אַנ'אָריגינעלע קאָלאָניע אין קאַליפאָרניע).

און איצט ליבע לעזער, וועלען מיר זיך אַריינ-זעצען אין אַנ'אויטאָמאָביל און אַרויספאָהרען אין איינעם פון די שעהנסטע בערגיגע געגענדען אַרום לאָס אַנדזשעלעס, וויל דאָרט געפינט זיך די נייע „מלוכה", דאָס איז אַ מלוכה אין פולען זין פון וואָרט: מיט אַ קעניג, אַ וויצע-קעניג און אַ שטאַב מיניסטאָרען...

אַריבערטרעטען די גרעניץ פון דער דאָזיגער „נאַקעטער מלוכה" איז נישט אַזוי גרינג ווי עס קען זיך אויסדרוכטען, זיי האָבען זייערע אייגענע קוואָטע-געזעצען, רעגלען און פאָדערונגען. ערש-טענס, מוזט איהר אַהין קומען מיט עמיצען, וואָס איז שוין דאָרט געווען, אַנדערש לאָזט מען אייך אינגאַנצען נישט אַריין. צווייטענס, מוזט איהר זיך אויסטון נאַקעט, ווי די מאַמע האָט אייך געהאַט, אייערע איהר קענט זוכה זיין אַריינצוקומען אין זייער הייליגען קדשי-קדשים. דריטענס, דאַרפט איהר בעצאָהלען אימיגראַציע-שטייער.

אָט זענען שוין מיר דאָרט. אַ רוהיגער פּלאַץ פון עטליכע צעהנדליג אַקער לאַנד, אין מיטען שטעהט אַ גרויסע בויר געמאַכט פון ברעטער אין דער פאָרמע פון אַ הויכער קיילעכדיגער וואַנט. אין דרויסען איבער'ן טויער, הענגט אַ שילד מיט פאָלגענדען נוסח: „אַ נאַקעטער זאָלט איהר קומען צו אונז, און אַ נאַקעטער זאָלט איהר קומען צו גאָט", אַז איהר געהט אַריבער דעם טויער, קומט איהר אַריין אין אַזאַ מין פּאַר-הויז, וואו איהר דאַרפט זיך אויסטון און איבערלאָזען אייערע מל-בושים. דערנאָך פערשליסט איהר אייערע זאַכען אין אַ בעזונדערער שאַפע, און דעם שליסעל טוט איהר אָן אויפ'ן האַנט אָדער אויפ'ן האַלז, אָט פונקט ווי מען טוט ביי אייך, ווען מען געהט זיך באָדען.

פון דאַנען עפענט זיך ערשט אַ טיר און איהר בעטרעט דעם הייליגען באָדען. איהר דערזעהט פאַר זיך אַ צאָהל לייוונטענע ביידלעך, וואָס שטעהען אַרייננערוקט צווישען בוימער, בלומען און פלאַנ-צען. אויף די בוימער וואַקסען אַלערליי פרוכטען און ניס, און אויף דער ערד, נאָהענט צו די בייד-לעך, זענען פערהאַן קליינע גערטענדלעך, וואָס די בירגער בעאַרבייטען פאַר זייער אייגענעם גע-ברויך.

און אָט זענען די בירגער גופא! אַ צאָהל נאַקעטע מענער מיט געזונדע, פערברוינטע לייבער און בעהאַקסענע פּנים'ער. פון אָנפאַנג קריגט איהר דעם איינדרוק, ווי איהר וואָלט דאָ פערבלאָנדזשעט געוואָרען צווישען אַ ווילדען, פערצייטיגען שבט, און עפּעס שרעקט אייך... אָבער באַלד קומט אייך אַנטקעגען איינער, וועלכער בעגריסט אייך פריינד-ליך און פיהרט אייך דערנאָך צו צום סאַמע קעניג פון דער מלוכה. דער קעניג, אַנ'עלטערער קריסט, אויך אַ נאַקעטער, דערלאַנגט אייך די האַנד און זאָגט: „מיין נשמה איז נאַקעט", אַז זאיהר ענט-פערט דאָס זעלבע...

איצט זייט איהר שוין אַ ווילקאָמענער גאַסט און קענט געניסען אַלע פּריווילעגיעס, און בשעת איהר זיצט און וואַרעמט זיך אויף דער זון, וועל איך זיך אַריבערכאַפּען צום קעניג און הע-רען וואָס ער האָט צו דערצעהלען וועגען זיין טשי-קאַווער מלוכה.

דער קעניג איז אַ דייטש, מיט עטליכע יאָהר צוריק איז די פרוי ביי איהם געשטאָרבען. און אַזוי ווי ער האָט קיין קינדער נישט געהאַט, האָט ער בעשלאָסען צו וואַנדערען אויף גאָט'ס וועלט. איז ער פון טשיקאַגאָ אַוועק צופוס קיין קאַליפאָרניע. דאָ האָט ער זיך בעזעצט אויף אַ פאַרם און אָנ-געהויבען צו פיהלען, אַז די קאַליפאָרניער זון מאַכט איהם יונגער פון טאָג צו טאָג. ער האָט אַלע זיינע יאָהרען געטראַכט, אַז דער מענש קען זיין אייביג יונג, ווען ער זאָל נאָר וויסען ווי צו לעבען. און דערפיהלענדיג די גוטע ווירקונג פון דער זון, האָט ער בעשלאָסען, אַז דאָ, אין די זונענשטראַהלען, ליגט דער סוד פון אייביגער יוגענט... האָט ער זיך אַרויסגעלאָזט איבער קאַליפאָרניע און גענומען פעראינטערעסירען מענשען זאין זיין נייער אידעע, וועלכע ער האָט אָנגערופען: „געהן צו דער זון". און איך דאַרף אייך נישט זאָגען, אַז אין קאַלי-פאָרניע געפינען זיך גענוג בעלנים פאַר יעדער נייער אידעע, בפרט נאָך מיט עפּעס אויסערגעוועהנלי-כעס... און דער דייטש האָט באַלד געקראָגען אַ צאָהל אָנהענגער מיט געלד און אָהן ווייבער... אַז די גרופּע האָט דערגרייכט די צאָהל פון צעהן, האָט מען זיך אַרויסגעלאָזען זוכען אַ פּאַסיגען אָרט פאַר דער אידעאַלער מלוכה. אַזוי אַרום איז „די מלוכה פון נאַקעטע בירגער" געקומען צושטאַנד.

דער קעניג גלויבט, אַז אַלע מענשען מוזען אַרומגעהן נאַקעט. ער ווייסט, זאָגט ער, אַז דאָס קען מען נאָר איצט נישט אויספיהרען, מחמת די געזעלשאַפט איז נאָך זעהר קאָנווענציאָנעל, ער האָפט אָבער, אַז די צוקונפטיגע וועלט וועט זיין אַ נאַקעטע.

אויף מיין פראַגע ווי אַזוי ערוואַרטעט ער, אַז די מענשען פון די קאַלטע געגענדען זאָלען קענען אַרומגעהן נאַקעט, האָט ער געענטפערט, אַז דאָס איז נישט אַזוי שווער ווי מיר דוכט. און דאָ האָט ער פאַר מיר פונאַנדערגעוויקעלט אַ גאַנצע טעאָר-יע צו בעווייזען, אַז די קליידער האָבען דעם מענשען בעראויבט פון זיין נאַטירליכען ווידערשטאַנד און אַז דערפאַר קוקט עס אויס אונמעגליך. ער איז פעסט איבערצייגט, אַז ווען דער מענש זאָל אַרומגעהן נאַ-קעט, וואָלט זיין קערפּער פערהאַרטעוועט געוואָרען און נישט געפיהלט קיין קעלט. חוץ דעם האַלט ער, אַז מיט דער צייט וואָלט דער מענש געקראָגען אַ האָריג לייב, וואָס דאָס וואָלט איהם פולשטענדיג בעשיצט, נישט נאָר געגען קעלט, נאָר אויך געגען פערשידענע קראַנקהייטען און אַנדערע צרות.

דער עיקר אָבער בעשטעהט דער קעניג אויף דער מאָראַלישער וויכטיגקייט פון געהן נאַקעט. זיין שטאַרקסטען אַרגומענט נעהמט ער פון דער ביבעל, און ער ווייזט, אַז ביז וואַנען אדם האָט נישט אָנגעטון אויף זיך אַ פייגען-בלעטעל, האָט ער פון קיין שאַנדע נישט געוואוסט, עס הייסט, אַלזאָ, אַז די קליידער רופען אינ'ם מענשען אַרויס אַלער-ליי זינדיגע מחשבות און דאָס איז, לויט זיין מיינונג, די אורזאַכע פון זינד און אויסגעלאַסענקייט אויף דער וועלט... ווען דער מענש וואָלט געגאַנגען נאַ-קעט, וואָלט ער זיך מיט דער צייט אַזוי צוגעוואוינט אַז ער וואָלט אינגאַנצען נישט געטראַכט פון נאַ-קעטקייט אין דעם זין, ווי ער טראַכט איצט... דער אָנבליק פון נאַקעטען גוף וואָלט געוואָרען פונקט אַזוי נאַטירליך ווי דער איצטיגער אָנבליק פון קליי-דער — און דאָס וואָלט אַוועקגעשטעלט אַ געזונטע, ריינע און שעהנע בעציהונג צווישען מענשען בכלל און צווישען די געשלעכטער בפרט...

אָבער דאָס איז נאָך אויך נישט אַלעס. דער קעניג איז מיט דער מיינונג, אַז מענשען האָבען זיך נאָך נישט דערטראַכט צו דער הייליגקייט פון זייער אייגענעם גוף. דער גוף, זאָגט ער, איז דאָס הויז אין וועלכען עס וואוינט דעם מענשען'ס נשמה, שוין דערפאַר אַליין דאַרף דער גוף בעטראַכט ווע-רען אַלס אַ הייליגער אויסדרוק פון דעם מענשען'ס הייליגסטע כוונות... און ווי אַזוי, זאָגט ער, קען זיין גוף דאָס הייסט, דאָס הויז פון זיין נשמה ריין האַלטען די נשמה, ווען זי איז אַרומגע-וויקעלט מיט אַזוי פיל פאַלשע און שעדליכע בע-גריפען פון זינד און אויסגעלאַסענקייט? דעריבער האָט ער אָנגעפאַנגען זיין בעוועגונג פון הייליגער נאַקעטקייט. די בירגער פון זיין מלוכה מוזען אויס-פּאַסען אויף זייערע קערפּערס, ווי אַנטוויקלען צו פיזישער פולקאָמענהייט און טראַכטען פון יעדען אבר ווי וועגען אַ הייליגער זאַך...

— און רעכנט איהר, אַז פרויען וועלען מסכים זיין צו ווערען בירגער פון אייער מלוכה? — האָב איך ביי איהם געפרעגט.

— זעהט איהר — האָט ער געענטפערט — דאָס איז שוין אַ שווערער ענין...

וועגען פרויען האָט דער קעניג נישט גאָר קיין געהויבענע מיינונג. ער גלויבט, אַז ביי דער פרוי איז דאָס געפיהל פון זינד פיל שטאַרקער ענטוויקעלט ווי ביים מאַן. און ער ערקלערט עס אויף אַ פּאַראַדאָקסאַלען אָבער טשיקאַווען אופן: ער זאָגט, אַז מיט איהר צניעות בעווייזט די פרוי, אַז זי געטרויט זיך נישט... איהר צניעות איז אַזאַ מין צוים איינצוהאַלטען איהרע זינדיגע נייגונגען... ער גלויבט דעריבער, אַז די פרוי וועט אַזוי גיך נישט קענען ווערען אַ בירגער פון דער נאַקע-טער מלוכה... פונדעסטוועגען איז ער איבערצייגט, אַז דאָס איז נישט אינגאַנצען אונמעגליך. אויב אַזעלכע קאָלאָניעס ווי זיינע זאָלען זיך פערמעהרען, וועט עס מיט דער צייט האָבען די געווינשטע ווירי-קונג אויף דער פרוי, און זי וועט ביסלעכווייז אַרויס-וואַקסען פון איהר צניעות, דאָס הייסט, פון איהר נאַטירליכען זינד-געפיהל...

דער קעניג איז ווילינג צו האָבען געסט, וויל דורך דעם פּראָפּאַגאַנדירט ער זיין אידעע. די געסט ווערען דאָרט אונטערגעהאַלטען דורך פער-שידענע פיזישע איבונגען, לעקציעס וועגען דער הייליגקייט פון גוף, ענטפערס אויף זייערע פראַ-גען און אַנדערע פערוויילונגען.

אין הגם יעדער וואָס קומט אַהין געהט דער-נאָך אַוועק מיט אַ שמייכעל אויף די ליפּען, פונ-דעסטוועגען קומט מען נאָך אַמאָל און מען ברענגט מיט זיך אַנדערע אויך...

דער קעניג איז אָבער אויך נישט קיין נאַר. ער איז איבערצייגט, אַז ווען ער זאָל נישט רעכנען קיין איינטריט-געלד, וואָלט קיינער נישט געקומען...

— מענשען — זאָגט ער — האָבען ליב צו צאָהלען געלד און זעהן מענשען...

אָט דאָס, ליבער לעזער, איז די טשיקאַווע „מלוכה פון נאַקעטע בירגער".

ד. ק—ש.

דאס טעמפעראמענטפולע הויז = מיידעל

און איהר ליבע צו „שפּאַצירען" מיט דער ווירטינס זוהן.

פון לעמבערג שרייבט מען:

די פאַמיליע ב. אין לעמבערג איז בעשטאַנען סך-הכל פון 3 פּערזאָן: טאַטע, מאַמע און אַ בן-יחיד. מיט 5 יאָהר צוריק איז דער פאָטער פון דער דאָזיגער פאַמיליע פּלוצלינג געשטאָרבען פון אַ האַרצשלאַג און די אַלמנה מיט'ן 15 יעהריגען יתום האָבען אָנגעהויבען פיהרען אַנ'עלענד לעבען. דאָס געשעפט, וואָס איז געבליבען בירושה, האָט דער-שפּירט דעם מאַנגעל אין אַ פלייסיגער האַנד פון אַ פיהרער אַזוי, אַז דער מאַמע מיט'ן איינציגען זוהן האָט געדראָהט חלילה אָנצוקומען צו בעטעל-ברויט. עס איז דעריבער געבליבען, אַז דער איינציגער אויסוועג פון דער שלעכטער לאַגע ליגט אינ'ם אויסזוכען אַנ'איינענעם מענש וואָס זאָל זיך ווען עהרליך ווידמען דעם געשעפט. צום גליק האָט זיך געפינען אַ 17-יעהריג-מיידעל פון דער זעלבער משפּחה, אַ ווייטע קרובה פון דעם שטעטעל וואָלדאַווא, וועל איז אַ ריין אין שטוב אויף אַלעם פאַרטיגען.

היות פאַר דער פריילין האָט מען געדאַרפט האָבען אַ ספּעציעלען צימער און מעהר ווי דאָס צימער פון דעם 15-יעהריגען יתום האָט זיך נישט בעאייגענט פאַר איהרעטוועגען, האָט מען פאַר דעם מיידעל אין דעם צימער צוגעשטעלט אַ צווייט בעט.

אַזוי זענען אַוועק קנאַפּע 3 יאָהר. דאָס קרובה'שע מיידעל האָט זיך אויסגעצייכענט צו דער פאַר'יתום'טער פאַמיליע אין זייער געשעפט. אָבער מיט'ן לויף פון די יאָהרען האָט זיך שטאַרק געביטען דער כאַראַקטער פון דעם מיידעל. קודם כל האָט זי גענומען נעהמען שפּאַצירען מיט דעם בחור'ל פון דער אַלמנה און וואָס ווייטער, אַלץ שפּעטער ביינאַכט אַהיימגעקומען. צו דער איבעראַשונג פון דעם יונגעל האָט זי זיך אָנגעהויבען אויפפיהרען לגבי איהם אויף גאָר נישט קיין לייטישען אופן... אויב דערצעהלען די איינצעלהייטען פון איהר אויפפיהרונג, וואָלטען מיר, אי דער שרייבער פון די שורות, אי איהר, ליבע לעזער, רויט געוואָרען פון בושה... גלייכער צו שווייגען וועגען דעם.

דעם גאַנצען 18-יעהריגען יונגערמאַנטשיק איז אויסגעקומען צוליב דעם מיידעל איבערצוטראָגען שווערע מאָמענטען און נאָך שווערערע נסיונות... פון דעם אַלעם האָט ער זיך אָבער געשעהמט צו זאָגען זיין מוטער. ער האָט געליטען פיזישע און גייסטיגע יסורים און פון דעם בחור איז געוואָרען אַ תל, אַז די מוטער האָט שוין אָנגעהויבען איהם פרעגען, פאַר וואָס ער איז אַזוי דענערווירט און אַזוי בלייך, נישט דערשלאָפען. ביי איהם איז אַלץ געבליבען בעגראָבען ווי אַ סוד.

ענ־ליך האָט דער יונגערמאַן דעם מיידעל ערקלערט, אַז מעהר וויל ער נישט ליידען און ער האָט זי געדראָהט מיט בעזייטיגען פון הויז.

משמעות, אַז דערין האָט דאָס טעמפּעראַמענט-פול מיידעל געזעהען אַ געפאַהר פאַר איהר ראָל וואָס זי האָט גענומען שפּילען אין דער שטוב און זי איז צום רב, דערצעהלט איהם אַ מעשה וועגען איהר „אומגליק". דער רב האָט געשיקט נאָך דעם בחור'ל און איהם געוואָרענט מפרכם צו מאַכען אויב ער וועט נישט חתונה האָבען מיט דעם מיידעל, וועלכע איז מעוברת געוואָרען כלומר'שט פון איהם.

דער דאָזיגער ערנסטער מאָמענט האָט שוין רערפיהרט צום אויסלאָזען דעם גאַנצען סוד. די אַלמנה און איהרע קרובים האָבען זיך פּשוט צוזאַמענגעבראָכען פון דער טרויעריגער „אויפריכ-טעניש", און ס'איז געבליבען צו מאַכען אַ שאַ.

די ליפען-פערבייסעניש פון דער חשוב'ער משפּחה איז געווען גינסטיג פאַר דעם פריילין מוטער, וועלכע האָט זיך ערשט איצט פעסט בעזעצט מיט איהר קינד, וואָס איז אינצווישען געבוירען געוואָרען אין דעם בכבוד'ן הויז. דערביי האָט זי זיך גענומען פיהרען ווי אַ אייגענטימערין פון פערמעגען און בעלי-בית'עוועט דערמיט לויט איהר חשק.

דאָס האָט שוין צופיל דערדריקט די פאַמי-ליע און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען דאָס אָנשי-קעניש צו פערטרייבען פון שטוב. זי האָט זיך אָבער ענערגיש געגענגעשטעלט און געפאָדערט נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי אַ האַלב פער-מעגען אָדער — דער יונגער ב. זאָל ווערען איהר געזעצליכער מאַן.

דער סוף איז געווען, אַז דאָס קינד איז בעז זאָרגט געוואָרען אין אַנ'ערציהונגס-הויז פאַר היימלאָזע קינדער און די פריילין מוטער איז מיט אַ פּרייז פון 5000 זל. אַוועק אין דער וועלט אַריין זוכען ניי גליק.

רחמנות און נאַציאָנאַליזם.

(ענרע פון 3־טע זייט)

זיי פאַראַרימט, אָבער פאַר בעטלער האָט זיי גע־מאַכט אונזער צדקה, אונזער רחמנות און אונזער פילאַנטראָפּיע.

און צדקה איז אַ לעכערדיגער זאַך, נישט דער נעהמער און נישט דער געבער ווערען זאַט.

עס ווערען אויסגעשאָטען מיליאָנען, אָבער נישט מזל־ברכה'דיג איז די צדקה און נישט בוועריש איז דער רחמנות.

אַ געזונדער נאַציאָנאַליזם וואָלט געקענט מיט די דאָזיגע מיליאָנען אויפבויען אַ געזונדע און זיכערע יודישע וועלט.

. . .

דער נאַציאָנאַלער בעוואוסטזיין איז פערדונ־קעלט געוואָרען דורך דער פילאַנטראָפּיע, דער רחמנות האָט פערוואַסערט דעם שטאַרקען און פעס־טען נאַציאָנאַלען אינסטינקט.

האָבען אונזערע גרעסטע אויפטואונגען דעם כאַראַקטער פון צדקה: מיר בויען נישט דאָס לעבען פון אַ פאָלק, מיר בעפעסטיגען נישט זיין נאַציאָ־נאַלען קיום, מיר ענטוויקלען נישט אונזערע נאַצ־יאָנאַלע איינענשאַפטען, מיר לעשען בלויז שרפות, מיר ראַטעווען בלויז פון קאַטאַסטראָפעס, ניאַנטשען זיך מיט יתומים און קראַנקע.

געזונדע יודען דערהאַקען ביי אונז נישט קיין איינזעהעניש.

פאַר אַ געזונדען נאַציאָנאַליזם זענען וויכטיג געזונדע יודען.

נאַציאָנאַליזם שאַרפט זיך כסדר אויף די גע־זונדע עלעמענטען פון פאָלק, מיט זיי און פאַר זיי בויט ער דאָס לעבען.

מיר זענען אָבער בלויז בעלי־רחמים, און רחמנות קען מען האָבען בלויז אויף דערשלאָגענע, אויף פעראומגליקטע און צובראָכענע.

און ווען אונזער פילאַנטראָפּיע פערבלאָנדזשעט צו געזונדע יודען בעהאַנדעלט זי זיי אויך ווי יתומים'לעך אויפגעקליבענע פו זדער גאַס און ווי פערוואָהרלאָזטע בעשעפענישען; מען האָט נאָר אין זינען דעם סמאָגען זייערען, לינדערן זייער נויט, זאַט מאַכען און אַרויסהעלפען זיי.

אַט האָט זיך אַ טייל פון די אַמעריקאַנער יו־רען זיך גענומען האַרעם העלפען דער יודישער קאָלאָניזאַציע אי זרוסלאַנד. או נגראָד זענען די גרויסע געלד־געבער פאַר דעם דאָזיגען וויכטיגען צוועק נישט קיין זיודישע נאַציאָנאַליסטען, די מייס־טען פון זיי זענען אויסגעשפּראָכענע אַסימילאַטאָרען, וואָס ווילען צו נאַציאָנאַלער אַרבייט קיין פינגער נישט צולעגען.

קען עס פּאַסירען ביי אַנ'אַנדער פאָלק, אַז אַ גרויסע נאַציאָנאַלע אַרבייט זאָל געטון ווערען פון מענשען זייטיגע, פו זמענשען, וועלכע זענען נישט דורכגעדרונגען מיט אַ נאַציאָנאַלער אידעע, פון מענשען, וועלכע איז פרעמד דאָס לעבען און שטרע־בען פון די, פאַר וועלכע זיי אַרבייטען?

דאָס קען נישט פּאַסירען, בשום אופן נישט!

ביי אונז קען דזשוליוס ראָזענוואַלד אויסשי־טען פינף מיליאָן דאָלאַר אויף יודישער קאָלאָני־זאַציע און גאָר נישט אַ טראַכט טון וועגען דאָס יודישע דאָס נאַציאָנאַלע אין דעם גאַנצען ענין.

ער איז בלויז אַ פילאַנטראָפּ, ער האָט געגע־געבען נויט־בעדערפטיגע אַ גרויסע נדבה; אַ בהמה פאַר אַ קאָלאָניסט, אַ פערד, אַנ'אַקער כדי ער זאָל האָבען צום עסען.

ביים פילאַנטראָפּ זענען יודען עסערס, בלויז עסערס.

דער יודישער פילאַנטראָפּ קען זאָרגען בלויז פאַר יודישע מאָגען.

רחמנות זעהט נאָר דעם היינט, נאַציאָנאַליזם זעהט די צוקונפט, רחמנות וועט אייך שענקען די צוקונפט פאַר אַ קליינעם שמייכעל פון היינט, נאַצ־יאָנאַליזם קען פערביינעהען די ליידען פון דעם היינט רוהיג, ווייל ער גלויבט אין דער צוקונפט.

האָבען די מייסטע אויפטואונגען פון אונזער רחמנות קיין לאַנגען קיום נישט; זיי קומען פאַר אַ מאָמענט, זיי זענען נישט פערבונדען מיט אַנ'ר אייביגער נאַציאָנאַלער אידעע, וואָס האָט גרויסע אויגען פאַר דער ווייטער צוקונפט.

קלער איך אַמאָל: מיר זענען גאָר קיין פאָלק נישט, נאָר אַ גרויסע צדקה־געזעלשאַפט.

דערהערען מיר נאָר עפּיס אַנ'אומגליק, אַ קאַ־טאַסטראָפע לאָזען מיר זיך אַרויס קלאַפּען מיט די פּושקעס, מיר ווערען טעטיג, מיר לויפען, מיר האַוען און פּילדערען.

איז שטיל ביי אונז, קיין אומגליקען האָבען נישט פּאַסירט, האָט די גרויסע צדקה געזעלשאַפט קיין אַרבייט נישט.

און נאַציאָנאַליזם איז דאָך טעטיג, ענערגיש, בוועריש און מונטער גראָד אין די רוהיגע און פרידליכע צייטען.

אונזער גייסטיגער דלות און עלענד איז איצט נאָר נישט דער ערך גרעסער פאַר אונזער מאַ־טעריעלען דלות, אונזער גייסטיגער חורבן איז איצט פיל שרעקליכער פאַר דעם עקאָנאָמישען חורבן.

אין וואָלטען מיר פערמאָגט אַ געזונדען נאַצ־יאָנאַלען חוש וואָלטען מיר פו זאונזער גייסטיגע דלות און עלענד מעהר אויפגערודערט געוואָרען ווי פון דעם מאַטעריעלען.

מיר שטעהען פאַר אַ חורבן אין אונזער גייס־טיגען לעבען פון אונזערע גייסטיגע אוצרות און בנינים זענען זגעבליבען שערבליך און אמת'ער נאַצ־יאָנאַליזם וואָלט איצט אַרוים ממש אויף רעטונגס־אַרבייט, אין אַלע ווינקעלעך וואָלט אָנגעגאַנגען אַ ביטערער קאַמף געגען עם־הארצות געגען הפקרות געגען פערווילדונג און פערפרעמרונג.

אויף טריט און שריט איז חורבן, טויזענדער העגד דאַרף מען האָבען צו אָבהאַלטען דעם שטראָם פון ווילדער אַסימילאַציע, פון יודישען אַנ'אַלפאַבעטיזם, וואָס פערשפּרייט עפּידעמיש אין אונזער לעבען און פון די פרעמדע זייטען, וועלכע בושעווען ביי אונז.

נאַציאָנאַליזם איז אָרער ביי אונז נישטאָ, עס איז דאָ רחמנות, עס איז דאָ צדקה.

און איך האָב נאָך נישט געזעהען, אַז צדקה זאָל שטעהען מיט פערבראָכענע הענד און וויינען אויף גייסטיגען דלות און חורבן.

ווי עס קומט צום גייסטיגען דלות קענען מיר נישט צוזאַמענעהמען דריי מענשען אויף אַ בעראַטונג ווי עס קומט צו גייסטיגער הילף בעהאַלטען מיר זיך אונטער שטרענגע און פרומע פרינציפּען, יע־דער האָט זיין קוק אויף גייסטינקייט, וואָס ביי איי־נעם איז כשר איז ביי דעם אַנדערען טריף, וואָס ביי איינעם איז דער עיקר איז ביי אַנ'אַנדערען אַ נאַ־רישער און שעדליכער טפל.

קומט אָבער צו צדקה, צו מאַטעריעלער הילף קענען זיך אַלע צוזאַמענגרערען; דאָ נעהט ראָזענ־וואַלד מיט'ן קאָמוניסט, דאָ נעהט דער רעכטער מיט'ן לינקען.

מיר איז אויסגעקומען צו זעהען פיל מאָל די וואונדערליכע אידיליע — אַלע מינים יודען, יודען פון אַלע פּאַרטייען און פון אַלע שטרעמונ־גען אַרום איי זטיש ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען ניכער מאַטעריעלער הילף, וואָס איז געווען נויטיג. עס איז נאָר קיין חלוקי דעות נישט געווען.

ווי מען האָט אָבער גענומען רעדען וועגען גייסטיגער אַרבייט איז באַלד די זיסע אידיליע צו־שטערט געוואָרען, דאָ זענען אַלע געוואָרען מורא'־דיג פּרינציפּיעל און פאַנאַטיש געבונדען מיט פּאַרטיי פּראָגראַמען.

גייסט איז אַזוי וויכטיג, אַז מען קען געהען אויף פשרות...

אָבער בנוגע דעם מאָגען שטעהען קיין שום פּרינציפּען קיינעם אין וועג נישט...

צדקה קען פעראייניגען אַלעמען ביי אונז, ווייל מיר זענען בטבע נישט מעהר ווי בעלי צדקות, אָבער נאַציאָנאַליזם איז אונז פרעמד און קיין נאַצ־יאָנאַלע אַרבייט קען אונז נישט פעראייניגען.

און ביי אַנדערע פעלקער זעהט איהר פּונקט דעם היפּוך; מיט צדקה פערנעהמען זיך קליינע גרופּעלעך, אָבער מיט נאַציאָנאַלע אַרבייט איז פער־נומען דאָס גאַנצע פאָלק.

רחמנות האָט זיך ביי אונז פערמאַסקירט פאַר נאַציאָנאַליזם...

און נאַאיווע מענשען נעהמען אָן רחמנות פאַר געזונדען נאַציאָנאַליזם.

(מאָרגען־זשורנאַל).

צום פריהלינג-סעזאָן
עמפפעהלט די נייעסטע
פּאַרפומען, פּודערן,
קרעמען, קעלנישע און
טואַלעט-זייפען, בלומען-וואַסערן
אין- און אויסלענדישע
צו קאָנקורענץ-פרייזען
PERFUMERJA
J. DRUKIER
11 Zawadzka 11
פאַר ענגראָסיסטען-ראַבאַט.

דער טאנץ ארום גאָלדענעם קאלב.

(12 (ראָמאַן).

אין עטליכע מינוט שפּעטער בין איך איך שוין צוריק געווען אין האָטעל... דער פּאַרטיע האָט מיר צוגעוואונשען „אַ גוטע נאַכט" און אַרויפ־געפיהרט מיר אויף דער ווינדע... אַזוי־אַרום בין איך שוין העכער אַ שעה צייט געווען אין בעט, בעת דו האָסט מיר געבראַכט די נייעס. היינט אינ־דערפריה האָב איך איבערגעציילט דאָס געלד: ס'איז געווען פינף־טויזענד־פינפהונדערט דאָלאַר, נישט אַריינרעכענדיג די רינגען. עס בלייבט נאָר אויסעו צו פערניכטען דעם פּאָרטפעל.

— הייסט עס, אַז דו ביזט עס געווען! — האָט ראָבערט נאָר, אַמאָל אַרויסגעשעפּטשעט.

באַלאָמאַ האָט איהם בעוויזען די באַנקנאָטען.

— ליג דאָס געלד צוזאַמען מיט דעם אייגען געלד, וועט זיין זיכערער!

— אומגליקליכער בערג! — האָט ראָבערט איבער־גע'חור'ט.

— נישטאָ וואָס צו זשאַלעווען... איך וואָלט געקאָנט אין עטליכע שעה אַרום ווערע זיין ליב־האָבערין פאַר אַ סך אַ קלענערע סומע, נאָר ער אַליין האָט עס נישט געוואָלט... מילא, איז ערגער פאַר איהם! איצט האָבען מיר בעקומען מעהר און איך בין פּטור פון זיינע עקעלהאַפטע לאַסקעס.

זי איז צו גאָר נאָהנט צו איהר געליבטען, און אַרויפלייגענדיג איהם די האַנד אויף דעם אַקסעל:

— דו בעדאַרפסט צו זיין שטאָלץ דערמיט, וואָס דו האָסט מיך געמאַכט פאַר אַזאַ, ווי איך בין. איך בין דיין ווערק! די פרוכט פון דיין מיה!.. גאָלד געפינט מען נישט נאָר אין דער טיף פון דער ערד, ביי אַ קאָרטען־טיש, אָדער אין גלעזער פון אַנ'אויסגעלאַסענער פרוי, נאָר אויך — אין בלוט!.. אַלע קוואַלען מוזען אויסגענוצט, עקספּלואַטירט ווערען!

— דו וואַרפסט דאָך אָן אויף מיר אַ שחר!

— האָט ראָבערט איבערגעריסען.

— פונדעסטוועגען דאַרפסטו זיין צופרידען פון מיר, און אַפילו ענטציקט! איך האַלט זיך נאָר ביי מיין שבועה: מיר דאַרפען נאָך עטליכע יאָהר כדי צו דערגרייכען אונזער ציל. לאָמיר ווען זיך צואייליען! צי וואָלט עס דען גוט געווען, אַז מיר זאָלען אָנהויבען לעבען ערשט דאַן, ווען מיר וועלען זיך כמעט אַוועקגעלעגט, אין זקנים. איך לעבען שוין איצט נאָך אַפרויר אונטער'ן שאָטען פון דיין ליבע, איך בענק נאָך פרייערן פון גליק, וואָס געלד גיט — זכפּוט פאַר אַזעלכע, וואָס ליבען זיך איינער דעם אַנדערען...

בעת זי האָט אַזוי גערערט האָט זי זיך צר געטוליעט צו ראָבערט'ן מיט'ן גאַנצען קערפּער, און צוזריקענדיג זיך מיט די ליפּען — האָט זי איהם איינגערומט אין דער שטיל צאַרטע רייד, וואָס אפילו ווענט האָבען זיי נישט געקאָנט דערהערען.

ווען זיי זענען געקומען צו זיך, האָבען זיי אויף, איינאַנדער געקוקט מיט ניכטערע אויגען פון מענשען. וואָס האָבען זיך צוריקגעקעהרט צו דער ווירקליכקייט.

— גיב מיר דעם פּאָרטפעל, וועל איך איהם פערברענען, — האָט ראָבערט רוהיג געזאָגט.

דער כאָרד פון רייטשען מיליאָנער האָט גע־מאַכט אַ שטאַרקען רושם.

די גאַנצע פּרעסע איז געווען איבערפולט מיט דער כענסאַציע.

מ'האָט אָנגעבאָטען אַ גרויסע בעלוינונג פאַר דעם, וואָס וועט אָנווייזען אַ שפּור פון דעם יונגענ־מאַן, וועלכען מ'האָט געזעהן אין דעם טראַגישען אָוונט מיטגעהן מיט'ן קרבן, איידער מ'האָט איהם געפונען אַ דער'הרג'עטע.

פון וואַרשאַ זענען אָנגעקומען געניטע אַגענ־טען פון דער קרימינאַל־פּאָליציי, וועלכע האָבען זיך אויף אַ וועג קנעי אופּי אויסגעמישט מיט'ן קור־אָרט־עולם, און זענען אָנגעגאַנגען פאַר געוועהנ־ליכע, דורכשניטליכע געסט. ריכטען זיך אויף זייער אָנוועזענהייט האָט מען געקאָנט אומעטום.

אַלע האָבען געכיהלט עפּיס אַנ'אומרוהיגקייט, און נישט געראַט קיין צוטרוי צו נייער פּנים'ער.

די אַלטע געסט האָבען זיך ביסלעכווייז פונאַנ־דערגעפאָהרען.

אַרום די שפּיל־טישען איז געווען פּוסט און וויסט.

דער סעזאָן האָט זיך געהאַלטען ביי ענדיגען פאַר דער צייט, און דאָס האָט געשמעקט מיט דלות פאַר די נאָבאָטער רעסטאָראַנען, געוועלבער און אַזוי ווייטער.

אויך דאָס וועטער איז געוואָרען שלעכט, און דער פּרעכטיגער קור־אָרט האָט אָנגענומען אַ מרה־שחורה'דיג אויסזעהן.

גרוי, רעגען אומהיימליכקייט.

איינמאָל האָט זיך נאָך אַ מיטאָג ראָבערט „באַראָן איידעל'שטאַט" בעגעגענט מיט הארי זייד־שנור'ן, און מיט איהם לאַנג געשמועסט.

דאָס איז געווען זייער ערשטע צוזאַמענטרע־פעניש פאַר דער גאַנצער צייט, וואָס זיי זענען גע־ווען אין צאָפּאָט.

— ס'איז דאָ איצט נישטאָ, וואָס צו אויפ־טון! — האָט זיך זיידשנור אָפּגערופען.

— אידראי! אַלע פאָהרען זיך פונאַנדער!

— וואָלן האָט מיר נעכטען געזאָגט, אַז מיר וואָלטען גוט געטון, ווען מיר פעקלען זיך אַ־ריבער ערגיץ קיין וואַרשאַו...

— ענו, ס'איז נאָך קנאַפּ, וואָס וואָלף זאָגט!

— האָט ראָבערט אויסגערופען.

— מ'דאַרף זיך מיט זיין מיינונג רעכענען!

— האָט זייד שנור בעמערקט.

— געוויס פערשטענדליך... אָבער ער דאַרף אַרענטליך האַנדלען.

פאָרזעצונג קומט.

צוליב אַ יודיש בריוועל האָט מען אין שפּאַניע אַרעסטירט אַ באַנדע פרויען=הענדלער.

קאָמישע מאָמענטען. ווי אַזוי די באַרצעלאָנער פּאָליציי האָט זיך אַרומגעטראָגען מיט דעם יודישען קוויטעל און נישט געוואוסט, וואָס דאָס איז אַזעלכעס.

אַ טשיקאַווער פאַל איז פּערלאָפען אין שפּאַניע: אַ גוט־אָרגאַניזירטער באַנדע פון אינטערנאַציאָנאַלע פרויען־הענדלער איז אויפגעדעקט געוואָרען צוליב... אַ יודיש בריוועל.

די געשיכטע איז פול מיט טשיקאַווע איינצעלהייטען.

שפּאַניע איז לעצטענס געוואָרען אַ בעריימטער צענטער פאַר'ן אינטערנאַציאָנאַלען האַנדעל מיט ווייסע שקלאַפינס. די לעבעדיגע סחורה ווערט אַהין אַריינגעפיהרט פון מזרח־אייראָפּע, בעזונדערס פון פוילען, און פון דאַנען ווערען די ווייסע שקלאַפינס פונאַנדערגעשיקט ווייטער קיין מעקסיקאָ און אין די לענדער פון די דרום־אַמעריקאַנישע רעפּובליקען. נישט קוקענדיג אויף דעם שאַרפען קאָנטראָל פון דער פעלקער־ליגע און די אַנדערע שטרענגע מיטלען, וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען געגען די נידערטרעכטיגע בּרואים, וואָס פערפיהרען די יונגע, אומערפאַרענע מיידלעך, האָט דער דאָזיגער מסחר אין שפּאַניע זיך שטאַרק פונאַנדערגעבליהט. די שפּאַנישע האַפען־שטאָדט באַרצעלאָנא איז געוואָרען די הויפּט־פעסטונג פון דער דאָזיגער חברה. דאָ האָבען זיי איינגעאָרדענט אָפּטיילונגען פון זייערע „אונטערנעהמונגען" מיט אַ גאַנצער אַרמעע אַגענטען, קאָמיסיאָנערען, דירעקטאָרען, פערמיטלער, „סוהמעס" און דעם גאַנצען קלאַפּערנעציג פון אָט דער העסליכער „ביזנעס". קורץ: ס'האָט זיך דאָ איינגעוואָרצעלט אַ ברייט־פערצווייגטע און רייכע אָרגאַניזאַציע פון דער מיאוס'ער חברה.

אין שפּאַניע הערשט ווי מען ווייסט, די פאַשיסטישע דיקטאַטור פון גענעראַל פּרימאָ דע ריוועראַ. קיין גרויסע „קאָנסטיטוציאָנעלע פרייהייטען" זענען דאָ נישטאָ, די אומבעריהרליכקייט פון דער פּריוואַטער קאָרעספּאָנדענץ געהערט שוין לאַנג צו דער פערגאַנגענהייט. רעוואָלוציאָנערע אַרויסטרעטונגען געגען דעם אומ'ברחמנות'דיגען דיקטאַטאָר ווערען דאָ אָפּטע ערשיינונגען, און די קאָמוניסטען פון שפּאַניע גופא, ווי אויך פון די אַרומיגע לענדער, וואָס קוקען אויס אויף אַזעלכע מישענינעס, לאָזען אויך פון זיך הערען... ווערט דאָ דאַרום די אויסלענדישע קאָרעספּאָנדענץ אויף דער פּאָסט שטאַרק בעוואַכט. אומדירעקט איז דאָס, אַלזאָ, אַ סכנה אויך פאַר אַלע אַנדערע פערשווינען, וואָס פערנעהמען זיך מיט פינסטערע געשעפטען, אין דער ערשטער רייהע פאַר די פרויען־הענדלער. די דאָזיגע פּיפּיגע לייט ווייסען דאָס און זיי זענען דעריבער געפאַלען אויף אַ המצאה: פיהרען די „געשעפטס־קאָרעספּאָנדענץ" אויף מאַמע־לשון, דאָס הייסט, אויף פּראָסט יודיש. דער אויפטו איז געווען זעהר אַ פיינער: אי מען וועט זיך טאַקי קענען בעסער פערשטעהן, אי די פּאָליציי וועט וויסען אַ פיינ פון זייערע סורות. וועמען האָט באמת געקענט איינפאַלען אַז די שפּאַנישע פּאָליציי וועט מאַכען אַ גאַנצען העזען פון אַ יודיש בריוועל מיט די אומפערשטענדליכע פּאַסיקלעך און פינטעלעך, אין וועלכע יעדער גוי קוקט נעביך, ווי אַ האָהן אין בני־אדם? — און אויב אפילו יאָ, אויב מע וועט שוין יאָ איבערכאַפּען אַזאַ „געשעפטס־בריוועל", איז מה רעש? — קיינער וועט דאָך סיי ווי דאָ נישט וויסען פון זיין לייב און לעבען און אַזוי ווי קיינער וועט נישט וויסען, אַזוי וועט דאָס קיינעם נישט שאַרען...

דער חשבון איז ווירקליך געווען ריכטיג, אָבער דער רעזולטאַט איז געווען אַ צרה'דיגער.

אין איין שעהנעם פריהמאָרגען, ווען באַרצעלאָנא איז פון העלער הויט פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ „מלחמה־פּלאַץ", ווען פּרימאָ דע ריוועראַ'ס געגנער האָט זיך פערגלוסט צו פערמעסטען זיך מיט איהם אין די כחות; אויף די גאַסען האָבען געגוסען קנאַקען די ביקסען און מען האָט געמיינט אַז אָט־אָט הויבען אָן ריידען מיט זייער גרויזאַמען לשון אויך די קוילענוואַרפערס און האַרמאַטען, וואָס זענען געשטאַנען גרייט אויף געהיימע ערטער — אין דעם מאָמענט, ווען די פערשווינען, וואָס פאָרען זיך אי זרעם „שוואַרצען קאַבינעט", ווערען בעזונדער עמפּינדליך, האָט מען זיך דאָרט, צווישען די בערג בריף, וואָס זענען אָנגעקומען פון אויסלאַנד, אָנגעשטויסען אויף אַ ספּעציעל פערדעכטיגען בריוועל, וואָס איז אָנגעקומען פון פוילען מיט עפּעס אַ גאַנץ זאָנדערבאַרער האַנטשריפט. וועגען דער דאָזיגער „מציאה" האָט מען נישט פערפעהלט צו לאָזען וויסען אין דער פּאָליטישער פּאָליציי אין באַרצעלאָנא. אָבער אויך דאָ האָט מען געקוקט דערויף, ווי אויף געהיימניספולע צייכענס. וואָלט מעי כאָטש געוואוסט, וואָס פאַר אַ לשון דאָס איז, צי בכלל, אַז דאָס איז אַ געוויינער לשון... מע האָט זיך אַרומגעטראָגען דערמיט, ווי מיט אַן אוצר, מען האָט געזוכט עצות, מען האָט זיך געבראָכען דעם קאָפּ, געפּאָרשט, שטודירט, געבראַכט עקספּערטען אָבער אַלע בעמיהונגען זענען געווען אַרויסגעוואָרפען. קיינער ווייסט נישט, מיט וואָס מען עסט דאָס.

ענדליך איז איינעם פון די פּאָליציי־קאָמיסאַרען איינגעפאַלען אַ גליקליכער געדאַנק: אַזוי ווי דער פּאָסט־שטעמפּעל בעווייזט, אַז די קאָרעספּאָנדענץ קומט פון פוילען, זאָל מען אויסזוכען אַ פוילישען בירגער און זאיהם פרעגען, וואָס די פּינטעלעך, שפּריכעלעך און פּאַסיקלעך שטעלען מיט זיך פאָר, וואָס דאָס איז אַזינס.

אין פוילישען גענעראַל־קאָנסולאַט אין באַרצעלאָנא, צו וועלכען די שפּאַנישע פּאָליציי האָט זיך געהאַט געווענדעט, האָט מען זיך גלייך געכאַפּט, אַז מען האָט דאָ מסתמא צו טאָן מיט אַ בריוועל, געשריבען אין דער יודישער שפּראַך. אָבער אַזוי ווי קיינער האָט אויך דאָ נישט געקענט איבערלייענען וואָס דאָרט שטעהט, האָט מען דער פּאָליציי אָנגעוויזען, אַז אין באַרצעלאָנא וואוינען איינציגע יודען פון פוילען, און אַז זיי וועלען זיין אימשטאַנד אָהן שום ספק, אויפצוקלערען, וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך דאָרט, מען האָט אויסגעפונען אַ יודען, וועלכער האָט איבערגעלעזען דאָס בריוועל.

דער אינהאַלט איז געווען זעהר אַ כאַראַקטעריסטישער:

„ליבער יאָסעל! יאַנקעל משוגע'נער האָט מיר דערצעהלט, אַז אין יענער געגענד זענען די ביזנעס קאַלט... די קרומע שיינדעל איז שוין פון דאָרט אַוועק... לאה די רבי'צין וועל איך דיר צוריקשיקען אויפ'ן וועלבען פּלאַץ... די גאַנצע אַלטע סחורה איז שוין מאָלינ... אויב דו וועסט מיר נישט אויסטוישען אויף פרישע סחורה מיט לעבעדיגע מוסטערען, האָב איך שוין נישט דאָ וואָס צו זוכען... אַ פייער אויף אייזיק קאָזאַק, וואָס ער האָט מיר דעם קאָפּ פערדרעהט..."

צום סוף פון אָט דעם פיינעם בריוועל זענען געווען אַזעלכע געמיינע ווערטער, אַז עס איז אוממעגליך זיי דאָ איבערצוגעבען.

דאָס בריוועל האָט מען איבערגעזעצט אויף שפּאַניש.

אין עטליכע טעג אַרום האָט די שפּאַנישע פּרעסע געקאָכט מיט אַ סענסאַציאָנעלער נייעס: ביי אומגעוועהנליך אָריגינעלע און מערקווירדיגע אומשטענדען איז די אויספאָרשונגס־פּאָליציי געפאַלען אויף די שפּורען און גלייך אַרעסטירט אַ גרויסע פערצווייגטע באַנדע פרויען־הענדלער, וועלכע האָבען געהערט צו פערשידענע פעלקער...

י. קוה.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 8-go do poniedziałku, dnia 14-go maja 1928 r. wł.

Dla dorosłych:

Świat w płomieniach

Dla młodzieży:

„POD OSŁONĄ NOCĄ"

Dramat w 7-miu częściach z życia kowboyów.

Wpoczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

אויף 156=ער מאַשינען

מיט נעהנט

געב איך אַרויס אַרבייט

הערש קאַפּעל

לאַגעווניצקאַ 9. 249

אַ קוואַליפיצירטער

האַנדשען=

אַרבייטער

אָדער אַרבייטערין

ווערט געזוכט

פּיעטריקאָווער 81 207

ראָזענטאַל.

Wypraktykowana panienka poszukuje posady do interesu. Oferty do tegoż pisma pod „zdolna".

לעכער מאַשינאַוועס

ווערען אָנגענומען אויסצונייהען צו ביליגע פּרייזען

ג. נאָרדמאַן

29 צעגעלניאַנאַ 29

Dr. med.

L. Pikielny

אוראלאג

ספּעציאַל־אַרצט פאַר

נירען, בלאָזען־ און האַרן־

קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

עמפּפאַנגט פון 4—7 אין אָוונט

Dr. med.

NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס

הויט־ און האָר־קראַנקהייט

בעהאַנדל. פון מענער־שוואַכע

נעמט אָן פון 5—9 אָוונד

אַ לאָקאַל

פון 34 מעטער לאַנג, ברייט 8 מעטער

מיט איין באַהן בודניצע 293

צו פערמיעטען.

צו ערפאַהרען צמענטאַרנאַ 11, אין הויף־פּלאַץ.

בעקאַנטמאַכונג.

איך, אברהם יעקב באַטשאַן מאַך בעקאַנט, אַז איך האָב שוין נישט קיין טריפה פלייש אין מיין יאַטקע אויף אַנדזשעיאַ 35 פון מיטוואָך, ד. 9/5 ד. י. אַלעס, וואָס איז געווען אין דער פּרעסע, איז געווען אַ טעות. אַזוי ווי איך האָב געהאַט אַ בעשטעלונג אויף אַ $^{1}/_{4}$ טריפה פלייש, האָב איך עס געמוזט צושטעלען און פון מיטוואָך, דעם 9. מאַי האַלט איך שוין איבערהויפּט נישט קיין טריפה פלייש. 255

דער ראַבינאַט קען קומען נאָכקאָנטראָלירען.

אשרי אדם שומע לי!

לשקד על דלתותי יום=יום כי הולך בתום ילך בטח

און אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאַווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אַ פוילען, אַפּעלאַציעס צי־ווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואַ־לאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנד־ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט־רושאַנדו און אַלע פּאָליציי־בעצירקען, אַקטען אינטער־ציזיעס, אַקטען דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות־אַקטען

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ, רעכט־קאָנסולענט.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן=אַרצט

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31=08

היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע צייהן־ און מויל־קראַנקהייטען. צאָהן־ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראַלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אָן פון 9—7 אָוונד. צו ביליגע פּרייזען.

:—: יודישער :—:

פרויען־פערבאַנד „וו.י.ז.א."

אַלעע קאָשטשושקי 21.

היינט, מאָנטאַג, 9 אַ זייגער אין אָוונט אין לאָקאַל, אַל. קאָשטשושקי 21, וועט דיכטער

קאַצענעלסאָן

רעציטירען זיין שאַפונג א. נ.

די וועלט אָהן וואונדער

איינגאַנג פאַר מיטגלידערינס און אַריינגעפיהרטע געסט — אומזיסט. 256

קוואַליפיצירטע

האַנדשוה = שטריקער

ווי אויך מעדלעך צו פינגער=אַרבייט

ווי אויך אַ מייסטער ווערען 295

געזוכט

ביי SOLNIK, Południowa 20 2־טער הויף.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך=דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16=33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערען קר.	11—10 3—2 7—6
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	11—10 2—1
ד"ר גאָלדשטיין־פּאָלאַק	אויגען־קראַנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער־קראַנקהייטען	12—10 5—4
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס־הילף	1-11½ 6—5
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע־קראַנקהייט.	5-4 זונ. 2—1
ד"ר חיינבערג	אינ. הערץ לונגען־קר.	1-11 7—5½
ד"ר מטופעל	רענטגען	12—10 6—4
א. גראָדזענסקי	צאָהן־אַרצט	7—3
נ. ראָזען	צאָהן־אַרצט	2—9

צאָהן־מעדיצינישע־ הילונג, פּלאָמבירונגען, קראָנען, מאָסטען א. א. וו. בּיי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

אַ רענטגען=אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קוים פאַר שטאָמלער.

אימפּפונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך־קאָסמעטיש. קאַבינעט

פּראָל. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונד

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37=63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	12-9½ 5-4
ד"ר שיפּמאַן	אינגערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לוביטש	הויט־ און געשלעכט־קר.	12—1
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	12½—2
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען־קראַנקהייטען	12—1
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע־קראַנקה.	1—3
ד"ר בערנסאָן	פרויען און געבורט־הילף	3—4

פּסיכאָ־טעראַפּיע, שפּראַך־שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פּאָקען־שטעלען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פּערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען געמאַכט אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.

אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.

ווי אויך אַ דענטיסטישער קאַבינעט.

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן־אַרצט	10—2 נמ.
ד"ר לאַזשינסקי סמאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן־אַרצט	3—7

קינסטליכע צייהן, קראָנען, מאָסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

אַבאָנעמענט־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש ... [illegible] — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 50 פּראָצ. מעהר.

פאַר'ן אינהאַלט און פערמינפון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביי טאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען־פּרייזן: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 ... [illegible]

אין טעקסט—40 " " " " 60— " " "

פאַר אַ מילימעטער־שורה: נאָכ'ן טעקסט—10 " " " " 15— " " "

אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: [illegible] ... Redaktor odpowiedzialny [illegible]

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.